

Tema om nyordningen

STRUKTUR: Læs om nyordningen, hvor du får et overblik over organisationsændringer og kan læse mere om øget myndighedssamarbejde i Arktis og sidemandsoplæring. ■

○ Side 4-8

Invictus Games presser deltagerne

VETERANER: Brian roede sig gennem sit personlige mareridt i Sydney, men kom hjem med nye, brugbare erkendelser og en fornyet styrke til at klare hverdagen med PTSD. ■

○ Side 16-17

Forbered dig på pensionen

OTIUM: Når man ikke længere skal trække i uniformen, og id-kortet er inddraget, hvad så? Forsvarsavisen har talt med tre medarbejdere om tankerne om pensionisttilværelsen. ■

○ Side 20-21

Idrætsforbund fylder 100 år

SPORT: Dansk Militært Idrætsforbund fylder 100 år i november. Forsvarsavisen har taget et kig på, hvordan forbundet har ændret sig, og har været en tur til stævne i Slagelse. ■

○ Side 26-27

FORSVARSAVISEN 06

FORSVARET / FORDI NOGET ER VÆRD AT KÆMPE FOR

ÅRGANG 7 · NOVEMBER · 2018

TRIDENT JUNCTURE

I oktober og november kæmpede 50.000 soldater fra 29 NATO-lande samt Finland og Sverige i den stort anlagte øvelse 'Trident Juncture', der foregik til lands, til vands og i luften. Forsvarsavisen var med, da soldater og kampvogne blev dyppet i en elv, og da EH101-helikoptere flyttede tropper og gods rundt i øvelsesområdet på størrelse med Danmarks areal. **Side 10-14**

KORT NYT OM FORSVARET

Ny aftale for redningshelikoptere i Grønland på plads

BEREDSKAB: Udbuddet af det landbaserede helikopterberedskab i Grønland er afgjort. Det bliver Air Greenland A/S, som de kommende to år skal løse opgaven og flyve redningshelikoptere for Forsvaret i Grønland. "På baggrund af evalueringen er valget faldet på Air Greenland A/S, der har afgivet et tilbud, som både opfylder kravene til kvaliteten og samtidig ligger inden for den økonomiske ramme på cirka 100 millioner kroner for de to år," siger oberst Peter Henrik Fausing fra Værnsfælles Forsvarskommando (VFK), der har ledet udbuddet med støtte fra Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI). Air Greenland var i konkurrence med to andre kandidater, der ligeledes havde budt ind på helikopterberedskabet i 2019 og 2020. Air Greenland A/S løser også i dag opgaven for Forsvaret med et helikopterberedskab i henholdsvis Kangerlussuaq og Qaqortoq. Den kontrakt udløber ved årsskiftet og erstattes altså af den nye to-årige aftale. ■ /VFK

Danmark øger bidraget til FN i Sydkorea

UNC: Regeringen har besluttet at imødekomme en anmodning om forstærkning fra United Nations Command (UNC) i Sydkorea for at støtte afspændingen mellem Nord- og Sydkorea. Konkret skal Forsvaret sende yderligere to personer til Sydkorea, hvor de skal støtte overvågning, når vagttårne skal nedtages, og der skal ryddes miner i den demilitariserede zone. Ønsket om forstærkning kommer på baggrund af den politiske aftale, som Sydkorea og Nordkorea indgik i september om en række tillidsopbyggende tiltag. I forlængelse af aftalen er der indgået en militær implementeringsplan, der blandt andet omfatter nedtagning af flere end 20 vagttårne og rydning af omkringliggende miner i den demilitariserede zone (DMZ). Det kommende bidrag vil komplementere det permanente bidrag, men have midlertidig karakter. Det skyldes, at UNC's opgave i første omgang kun omfatter de nævnte vagttårne og tilhørende miner. UNC har derfor anmodet bidragsydende nationer om at forstærke deres respektive bidrag frem til slutningen af 2018. ■ /FMN

FOTO: SARA SKYTTE

Siden en brigade-general en sen aften roste Lars Kvist for hans arbejde som sanitetssoldat under en øvelse, har han vidst, at det var det, han ville - at gøre en forskel ved at hjælpe mennesker i nød. I dag bruger han alt det, han har lært på sine syv år i Forsvaret, som ambulanceredder for Falck.

Læs side 30-31

INDHOLD

Kort nyt

SIDE 2-3

Tema: Nyordning

SIDE 4-8

Udland

SIDE 9-18

Materiel

SIDE 19

Arbejdspladsen

SIDE 20-22

Kultur og identitet

SIDE 23

Uddannelse og karriere

SIDE 24-25

Sport og sundhed

SIDE 26-27

Forskning og analyse

SIDE 28

Profilen

SIDE 29

Med andre øjne

SIDE 30-31

Bagsiden

SIDE 32

Skriv til Forsvarsavisen

Hvis du har ris, ros, debatindlæg eller en god idé til en historie i avisen, så skriv til redaktionen på forsvarsavisen@mil.dk. Vi glæder os til at høre fra dig. ■

NYHEDER FRA IND- OG UDLAND

Anders Fogh holdt foredrag i Soldatens Hus

FOREDRAG: Tidligere statsminister og NATO-generalsekretær, Anders Fogh Rasmussen, besøgte den 31. oktober Soldatens Hus til et udsolgt foredrag. Her talte han blandt andet om baggrunden for Danmarks aktive udenrigspolitik og begrundene for, at Danmark gik ind i Kosovo, Irak og Afghanistan: "I en skæbnekamp mellem frihed og ufrihed, mellem demokrati og diktatur, da kan man ikke forholde sig neutralt. Der må man tage stilling," lød det fra Fogh. Han anerkendte også de danske soldaters indsats: "Det er jer, der har været udsendt, der har været med til at sætte Danmark på verdenskortet." Bagefter var der en livlig debat med fokus på fremtidens konfliktmønstre, forholdet mellem øst og vest, Trump og Europa. De mange fremmødte udtrykte stor begejstring for foredraget. En af deltagerne nævnte specifikt, at han ville ønske, at han havde hørt Anders Foghs foredrag før sin udsendelse, fordi det hele nu gav mening. ■ AL/Soldatens Hus

Effektiv førstehjælp var guld værd

REDNING: Det var en sand heltedåd, da de to danske reserveofficerer ved Resolute Support Mission i Afghanistan Casper Resenbro og Gorm Grønberg-Forsingdal reddede en albansk officers liv i Kabul i kraft af deres effektive livreddende førstehjælp. Den albanske officer faldt og slog hovedet voldsomt under et indendørs fodboldspil, så han mistede bevidstheden og fik hjertestop. De to reserveofficerer trådte straks til og gav albaneren akut hjertemassage og kunstigt åndedræt, så han overlevede. Reserveofficererne, der indgår som en del af Hjemmeværnets bidrag til missionen, har høstet stor ros: "De to officeres resolute førstehjælp er bemærkelsesværdig, og de gør dansk forsvar stor ære," lyder det i en takkemail til Hjemmeværnet. Casper Resenbro og Gorm Grønberg-Forsingdal har som påskønnelse af indsatsen fået Commanders Coin. ■

CBS/HJV

Reserveofficererne Casper Resenbro og Gorm Grønberg-Forsingdal med Commanders Coin som en anerkendelse af deres heltedåd i Afghanistan, hvor de reddede en albansk officers liv.

Jægerkorpset hjem fra Irak med gode erfaringer

TASK FORCE 61: Efter at regeringen i maj 2018 besluttede at hjemtage Task Force 61, er de sidste jægersoldater i dag landet i Danmark, og Jægerkorpsets bidrag i Irak er således slut. Med sig i bagagen har Jægerkorpset en masse gode erfaringer. "Fordi opgaven er blevet løst over så lang en periode, har vi haft mulighed for at udsende næsten alle mand i Jægerkorpset, og det har givet os en fælles forståelse for, hvordan vi bedst understøtter en operativ opgave," siger major Claus, der var chef for Task Force 61 i Irak fra januar til april i år. Jægerkorpset har siden slutningen af 2016 været udsendt til Irak under bidraget Task Force 61, hvor de har trænet, rådgivet, ledsaget og støttet irakiske soldater, som en del af den internationale koalition, der er med til at bekæmpe ISIL i Irak og Syrien. Igennem Jægerkorpsets mission i Irak har de primært arbejdet med den irakiske partnerenhed Ali al Furat-brigaden, der er en såkaldt irakisk Tribal Mobilization Force bestående af over 500 soldater fra mere end 30 forskellige irakiske stammer. I løbet af missionen er Jægerkorpset gået igennem en lang proces

med den irakiske enhed. Fra at Jægerkorpset i begyndelsen hovedsageligt trænede den irakiske stammeenheds soldater i basale militære færdigheder, overgik stammeenheden til at være med til at planlægge og udføre offensive operationer. Ali al Furat-brigaden deltog i den sidste store irakiske offensiv i grænsebyen Al Qaim og har siden været en del af den stabilisering, der gennemføres i Al Qaim. "Takket være et bredt mandat for vores udsendelse, og fordi Ali al Furat-brigaden var så godt inde i deres ting, at de selv kunne varetage den opgave de havde i Al Qaim, kunne vi i denne fase fokusere vores indsats på blandt andet at hente efterretninger og kortlægge kamppladsen til gavn for koalitionen og de irakiske sikkerhedsstyrker," siger Claus. Jægerkorpset har siden beslutningen om hjemtagelsen arbejdet på at pakke deres lejr på Al Asad-luftbasen sammen og overdrage information og opgaver til koalitionen og andre samarbejdspartnere, før de altså i slutningen af oktober alle kunne vende hjem til Danmark. ■

/JL

Sprogskolechef: Nemt ud til dem i periferien af den daglige kommunikation

Den mobile kanal ForsvarsInfo gør det muligt at sende information hurtigt og nemt ud til Forsvarets medarbejdere. Blandt andet på Forsvarets Sprogskole har man fået øjnene op for den mulighed.

AF EMMA KIRKETERP / VFK

KANAL Lanceringen af Forsvarets nye kanal til intern kommunikation, ForsvarsInfo, er i fuld gang. Platformen gik i luften i begyndelsen af september, og flere end 2.000 medarbejdere er allerede tilmeldt.

Interessen fra tjenestestederne er ifølge projektleder på ForsvarsInfo Rikke Ørberg Kristensen, også stor, selv om nogle enheder først planlægger at gå i gang, når nyordningen er trådt i kraft.

”Den nye kanal bliver for alvor interessant, når den bliver taget i brug ude på tjenestestederne og får et liv lokalt,” fortæller hun og påpeger, at kanalen ud over nyhedsbreve fra ledelsen også kan bruges til lokale skemaændringer, øvelsesaktiviteter, sociale arrangementer, huskelister og instrukser.

Tilgængelig på mobilen

Oberstløjtnant Frank Mathiassen, der er chef for Forsvarets Sprogskole på Forsvarskademiets, er en af dem, der ser et stort potentiale i ForsvarsInfo i forhold til at ramme medarbejdere med vigtig information. Ifølge ham kan ForsvarsInfo hjælpe til at løse nogle af de udfordringer, der er ved at kommunikere med for eksempel sprogskolens 50-60 kadetter, der ikke har adgang til FIIN og typisk bruger andre informationskanaler såsom sociale medier.

”Med ForsvarsInfo kan vi gøre informationer tilgængelige på mobilen, som de alligevel har på sig,” siger Frank Mathiassen. Det kunne være ændringer til skoleskemaet, påmindelser eller andre kommunikationsbehov, som kadetterne med den mobile og digitale opslagstavle hurtigt kan modtage.

Hurtigt og nemt

Foruden den faste stab og skolens sprogofficerskadetter har Forsvarets Sprogskole også en særlig udfordring i at nå ud til de omkring 300 reserveoffice-

rer, den har tilknyttet.

Her kan ForsvarsInfo også være til gavn. Eksempelvis når det gælder om med kort varsel at indkommandere sprogofficerer fra Reserven til tolkeopgaver og missionsudsendelser. Hertil har skolen ellers en portal, men ForsvarsInfo kan via en beskedfunktion, der udsender en sms, gøre opmærksom på opslag på portalen via et link i beskeden.

”Det er især i forhold til reserveofficererne, jeg ser et kæmpe potentiale i det her,” siger Frank Mathiassen og fortsætter:

”Det er en nyskabende måde at komme hurtigt og nemmere ud med beskeder på. Især til dem, der er ude i periferien af den daglige kommunikation.”

Kurser for interesserede

Projektleder Rikke Ørberg Kristensen opfordrer chefer på alle niveauer til at tage kontakt til hende, når de er klar til at tage kanalen i brug, og dermed få muligheden for at udsende beskeder i deres egen enhed.

”Vi holder løbende kurser både fysisk og via VTC (videomøde, red.), hvor vi underviser nye redaktører i at bruge den nye kanal,” siger Rikke Ørberg Kristensen, der inden længe afholder et kursus for nogle af medarbejderne på Forsvarets Sprogskole, så de kan sende beskeder og information ud til deres medarbejdere, studerende og reserveofficerer på ForsvarsInfo.

Og hos Forsvarets Sprogskole gælder det nu om én ting.

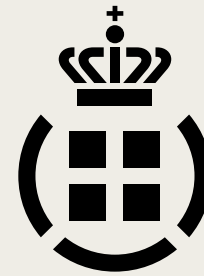
”Nu skal vi bare overtale kadetterne og reserveofficererne til at koble sig på,” siger Frank Mathiassen forventningsfuldt. ■

FORSVARINFO

Er din enhed interesseret i at blive oprettet som redaktør på ForsvarsInfo, så I kan lave opslag og udsende beskeder til jeres medarbejdere? Kontakt projektleder på ForsvarsInfo, **Rikke Ørberg Kristensen** (fko-l-ksp04@fiin.dk) for at høre nærmere. Kurser afholdes løbende.

KOMMENTAR

Forsvarets kultur

I øjeblikket undersøger Forsvarsministeriets Auditørkorps, om chefen for Hærestaben og finansdirektøren i Værnsfælles Forsvarskommando har overtrådt reglerne om inhabilitet.

Pressen har tillige med henvendelser til Værnsfælles Forsvarskommando stillet spørgsmål om, hvorvidt jeg tilbage i 2010 skulle have øget antallet af pladser på Hærens Officersskole fra 125 til 150. Dette er interessant i relation til reglerne om inhabilitet, da min søn var blandt ansøgerne til Hærens Officersskole det pågældende år.

Kammeradvokaten har undersøgt sagen og konkluderer, at jeg ikke var inhabil i behandlingen af den konkrete sag. Dog burde jeg have underrettet den daværende forsvarschef, Knud Bartels, om forholdet med henblik på en afgørelse af habilitetsspørgsmålet. Det gjorde jeg ikke, og derved begik jeg en fejl. Det beklager jeg.

Kammeradvokatens undersøgelse kan i sin helhed læses på www.forsvaret.dk.

Samlet set har sagerne ført til en diskussion om Forsvarets kultur.

Forsvaret er ikke bare et begreb. Forsvaret er mennesker, der med stor loyalitet har valgt at bidrage til at passe på Danmarks sikkerhed – indimellem med livet som indsats. Der er begået, og der begås fejl – det er uomgængeligt i så stor en organisation som Forsvaret. Når det er sagt, så skal vi ikke negligere, at der er nogle udfordringer, som vi skal tage hånd om. Konkret giver sagerne anledning til tre overvejelser på nuværende tidspunkt.

For det første er der ingen tvivl om, at vi i Forsvaret ikke har haft godt nok styr på reglerne om inhabilitet. Forsvaret er en stor organisation, og der er mange relationer – også familiemæssige i form af fædre, mødre, sønner, døtre, søskende, kærestepar, ægtepar med videre. Det kan ikke undgås, at nogle af disse relationer glider ind over og under hinanden i vores kommandosystem. Det medfører, at der uvægerligt vil opstå situationer, hvor der er behov for at forholde sig til spørgsmålet om inhabilitet. Jeg vil derfor sammen med Forsvarsministeriets departement tage initiativ til, at det bliver mere tydeligt for den enkelte, hvordan man håndterer disse situationer.

For det andet har sagerne bidraget til at så tvivl om vores bemandingssystem. Blandt andet fordi det ikke altid står klart, hvornår stillinger besættes efter ansøgning, og hvornår stillinger besættes ved beordring. Det dur ikke. Der bør være gennemsigtighed, så det står klart, hvornår vi gør det ene, og hvornår vi gør det andet. Vi kommer derfor blandt andet til, sammen med Forsvarsministeriets Personalesty-

relse og Forsvarsministeriets departement, at se på, hvordan vi kan opnå større transparens i bemandingssystemet.

For det tredje – og måske det sværeste – skal Forsvaret være en arbejdsplads, hvor ingen frygter for konsekvenserne ved at gøre opmærksom på, hvis der foregår noget, der ikke er i orden. Loyalitet handler – ikke mindst i vores militære system – om, at man skal adlyde en lovlig given ordre. Men loyalitet handler imidlertid også om, at man skal sige sin ærlige mening – også når det kan være svært. Det siger sig selv, at cheferne har en særlig forpligtelse til at sige fra, hvis regler og vejledninger ikke overholdes. Men efter min opfattelse bør alle medarbejdere gøre opmærksom på, hvis ”spillereglerne” ikke overholdes.

Der må ikke være frygt for at gøre dette af hensyn til egne karrieremuligheder eller andre former for sanktioner. Hvis der er en sådan frygt, må vi i fællesskab søge at eliminere den. Det kan og må ikke have konsekvenser for nogen, at de gør opmærksom på noget, der ikke er i orden. Vi skal derfor arbejde med, hvordan vi fremmer et miljø, hvor vi hver især har tillid til, at man kan sige tingene, som de er – uden at være bange for, at det medfører konsekvenser.

Jeg kan godt forstå, at det kan være svært at gå til sin chef og oplyse om et forhold, som det kan være ubehageligt at skulle forholde sig til. Opstår der en situation, hvor man af den ene eller anden grund føler, at man ikke kan gå til sin chef, vil jeg opfordre til, at man bruger vores samarbejdsstruktur og går til sin tillidsmand eller arbejdsmiljørepræsentant – eller alternativt laver en anonym henvendelse.

Tavsheden kan ingen være tjent med. Derfor er jeg også grundlæggende af den opfattelse, at vi skal sige tingene, som de er – både, når det er godt, og når det er skidt.

Så sig tingene, som de er! ■

Bjørn I. Bisserup
forsvarschef
general

Foto: Sara Skytte

KOLOFON FORSVARSAVISEN

UDGIVES AF:
Værnsfælles
Forsvarskommando / VFK

ANSVARSHAVENDE REDAKTØR:
Generaløjntant
M.A.L.T. Nielsen
Viceforsvarschef

REDAKTØR:
Birgit Baunehøj - fko-l-kpr05@mil.dk

KOMMUNIKATIONSSEKTIONEN:
Værnsfælles Forsvarskommando
Niels Juels Gade 9-11
1059 København K
www.forsvaret.dk

DISTRIBUTION:
Send evt. spørgsmål
til forsvarsavisen@mil.dk

TRYKKERI: Rosendahls - Schultz

TRYK ISSN 2245-957X
ONLINE ISSN 2245-9588

FORSIDEFOTO:
Rune Dyrholm

Redaktion afsluttet 19. november 2018
Copyright Forsvaret 2018

Kilder i Forsvarsavisen kan optræde
med fuldt navn eller anonymiseres ved

at bruge enten for- eller efternavn. Dette er afledt af anbefalinger fra Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) om en mulig sikkerhedsrisiko for nogle personelgrupper, hvis de står frem på en måde, så de let kan identificeres.

OPLAG: 26.000

LAYOUT: Bjarne Valdemar Jensen

FORSVARSKOMMANDOEN

FORSVARSCHEFEN

HÆR-
KOMMANDOENSØVÆRNS-
KOMMANDOENFLYVER-
KOMMANDOENMULTINATIONAL
DIVISION NORTH

1. BRIGADE

2. BRIGADE

DEN KONGELIGE
LIVGARDEGARDEHUSAR-
REGIMENTETJYDSKE DRAGON-
REGIMENTSLESVIGSKE
FODREGIMENTDANSKE ARTILLERI-
REGIMENTINGENIØR-
REGIMENTETFØRINGSSTØTTE-
REGIMENTETTRÆN-
REGIMENTETEFTERRETNINGS-
REGIMENTET

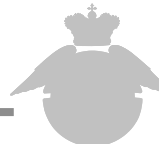
1. ESKADRE

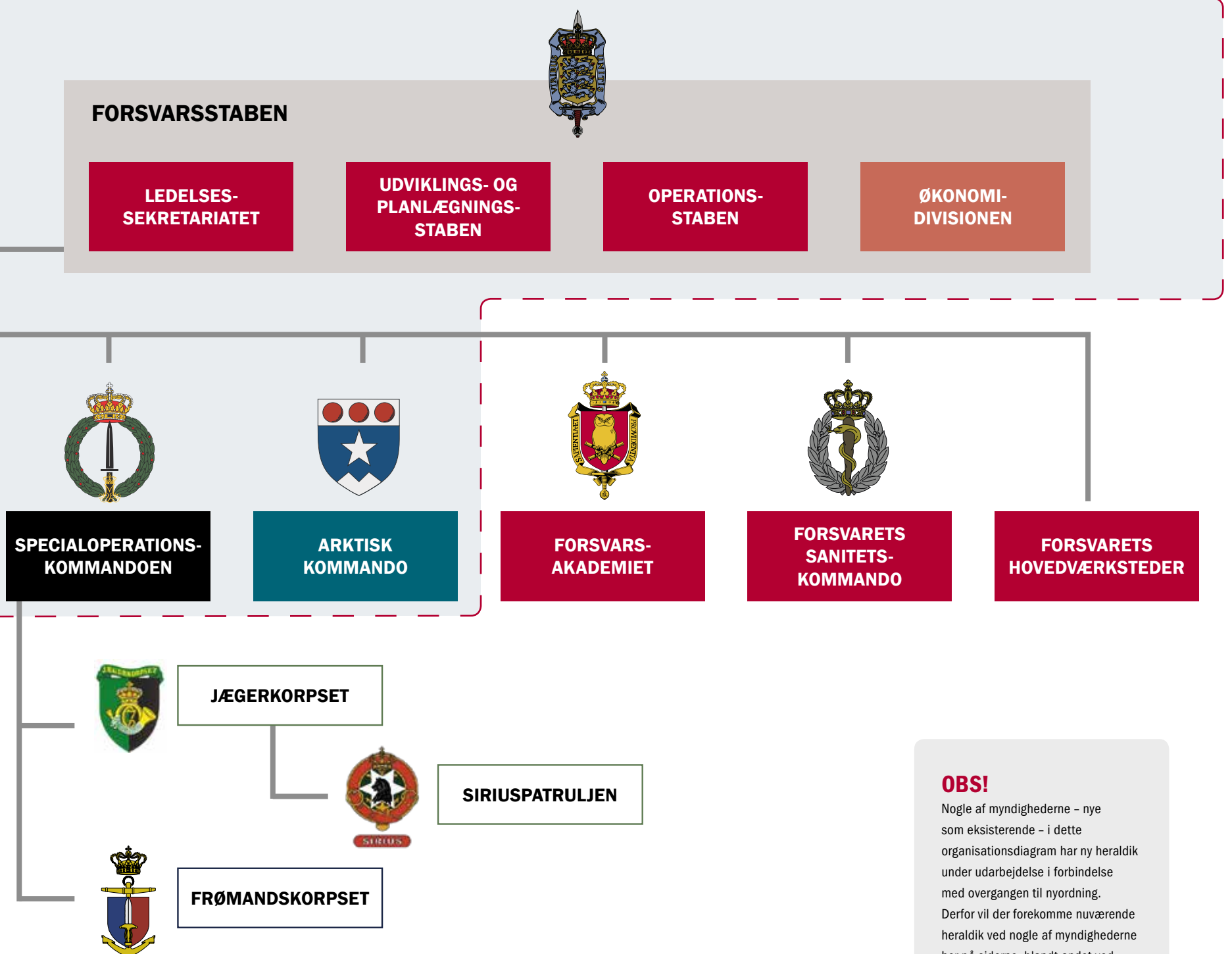

2. ESKADRE

3. ESKADRE

OPLAG
FREDERIKSHAVNOPLAG
KORSØRFIGHTER
WINGHELICOPTER
WINGAIR CONTROL
WINGAIR TRANSPORT
WINGOPERATIONS
SUPPORT WINGJOINT MOVEMENT &
TRANSPORT ORG

OBS!

Nogle af myndighederne – nye som eksisterende – i dette organisationsdiagram har ny heraldik under udarbejdelse i forbindelse med overgangen til nyordning. Derfor vil der forekomme nuværende heraldik ved nogle af myndighederne her på siderne, blandt andet ved Flyverkommandoen.

SÅDAN SER FORSVARET UD FRA 1. JANUAR 2019

Med forsvarsforliget og den efterfølgende implementeringsproces kommer Forsvaret til at sige goddag til nye (gamle) regimente og flere nye navne på enheder, stabe, kommandoer mv.

Chef for Arktisk Kommando, generalmajor Kim Jesper Jørgensen og oberst Kern Oddershede, chef for Danmarks luftrumsovervågningsenhed, Air Control Wing

VARM FREMTID ØGER SAMARBEJDET I NORD

Klimaforandringer og den skærpede sikkerhedspolitiske situation øger det militære fokus mod Arktis. I forbindelse med nyordningen af Forsvaret bliver Forsvarets opgaveløsning i det arktiske derfor styrket.

TEKST OG FOTO: ATLE LIST JOHANSEN / ACW

NYORDNING Nyordningen af Forsvaret har medført en række tiltag, der skal sikre, at Forsvaret også i fremtiden kan værne om kongerigets interesser i Arktis. Derfor skal der fremover være et tættere samarbejde mellem Arktisk Kommando og Forsvarets andre enheder.

”Den sikkerhedspolitiske og militære udvikling gør det bydende nødvendigt, at vi styrker vores evne til at overvåge kongerigets arktiske egne og danne et opdateret billede af situationen og aktiviteten til lands, til vands og i luften. Det er nødvendigt for at håndhæve suveræniteten og skabe grundlaget for at indsætte enheder med størst mulig operativ effekt. Styrket overvågning af det grønlandske og færøske område er simpelthen fundamentet for vores operationer,” siger chef for Arktisk Kommando, generalmajor Kim Jesper Jørgensen.

Øget luftrumsovervågning

Et af de områder, hvor Arktisk Kommando skal til at arbejde tættere med andre enheder, er opbygningen af et opdateret billede af luftsituationen i Arktis. Sådan et luftbillede vil være forudsætningen for en stor del af Arktisk Kommandos operative opgaveløsning og forudsætter en forbedret luftrumsovervågning.

Derfor er oberst Kern Oddershede, chef for Danmarks luftrumsovervågningsenhed, Air Control Wing, taget til Arktisk Kommando.

”Det er alment anerkendt blandt de arktiske nationer, at en konkret militær opbygning er under udvikling, hvil-

ket kun skærper behovet for at kunne overvåge og forsvare dansk område – til lands, til vands og i luften,” fortæller han.

Men da Arktis dækker over et enormt område, er det ikke lige til. I rapporten ”Forsvarsministeriets fremtidige opgaveløsning i Arktis” peges der derfor på en større udnyttelse af de civile og militære lufttrafikoplysninger, som nabolande og samarbejdspartnere allerede i dag råder over.

”Vi arbejder målrettet på at etablere et samarbejde om luftrumsovervågning. Vi taler blandt andet med Island, Norge, Storbritannien, Canada og USA. Desuden arbejder vi også på at få adgang til civile lufttrafikinformationer om det arktiske område og at få adgang til radarbilleder fra de skibe, der er tildelt Arktisk Kommando, blandt andet fregatter med deres langtrækkende luftforsvarssystemer,” lyder det fra Kim Jesper Jørgensen.

Løsning på tværs af kongeriget

Men selv om den nye opgave omfatter luftbilledet i det arktiske område, skal der ikke etableres et nyt luftovervågningscenter i Grønland. Tanken er i stedet at udnytte moderne kommunikationsteknologi og sende data fra radarer og andre sensorer til Air Control Wing i Karup, hvor de løser den nuværende opgave for det danske område.

”Konkret kan Air Control Wing bidrage med både den tekniske løsning og operativt personel, der fra vores operationsrum kan identificere luftbilledet og sende informationer til Arktisk Kommando i Nuuk. Militært vil det være en forudsætning for håndhævelsen af suveræniteten, og på den civile side vil det blandt andet styrke muligheden for succesfulde redningsopgaver,” fortæller Kern Oddershede.

Rent praktisk har man dog endnu ikke forsøgt det for det arktiske område.

”Vi er i færd med for alvor at sætte projektet i gang, og jeg forventer ret hurtigt i 2019 at have en tidlig operativ kapacitet, hvor vi modtager et indledende luftbillede i Nuuk. Det skal give os mulighed for at udarbejde operative procedurer. Derefter skal alt personalet uddannes og den operationelle kapacitet opbygges,” siger Kim Jesper Jørgensen.

Radarer i Grønland og på Færøerne

Air Control Wing råder over mobile radarer, og rapporten ”Forsvarsministeriets fremtidige opgaveløsning i Arktis” – samt chefen for Air Control Wing – lukker op for, at man træner medarbejdere til at bruge dem i Grønland eller på Færøerne. Håbet er, at man efter en årrække vil kunne indsætte mobile radarer, fregatter eller støtteskibe, hvis der er ekstraordinært behov for luftrumsovervågning.

”Jeg ser meget frem til det kommende samarbejde med Air Control Wing om luftrumsovervågning. Samarbejdet har indtil nu været særdeles positivt, og det er en stor glæde at se, hvor positivt og konstruktivt man samarbejder på tværs af Forsvaret. Vi ser for eksempel på mulighederne for, at operative eksperter fra Air Control Wing kan besætte udvalgte stillinger hos Arktisk Kommando i Nuuk for yderligere at bruge deres ekspertise i den arktiske opgaveløsning,” slutter Kim Jesper Jørgensen.

Så der er for alvor lagt op til et øget samarbejde, hvor man på kryds og tværs af organisationer og enheder skal til at opbygge nye relationer til gavn for sikkerheden i Arktis. ■

”
Det er alment anerkendt blandt de arktiske nationer, at en konkret militær opbygning er under udvikling, hvilket kun skærper behovet for at kunne overvåge og forsvare dansk område – til lands, til vands og i luften.

Kern Oddershede

MINDRE SKOLE – MERE PRAKTIK

I fremtiden skal soldater være mere hos deres enheder og mindre på skolebænken. Nu hedder det on the job-training – eller på dansk 'sidemandsoplæring'. Og fremtiden er her faktisk allerede.

AF MARTIN FINNEDAL

LÆRING Færre lærere. Flere soldater. Det er virkeligheden fra 2019, da Forsvaret som et resultat af det nye forlig har lagt dele af skolestrukturen og tjenestegrenscentre ind under de operative enheder.

Hensigten er, at der skal være færre og kortere skoleuddannelser for Forsvarets personel. I stedet stilles der større krav til on the job-training – eller det, der populært kaldes sidemandslæring. Et begreb som uddannelsesansvarlig på Forsvarsakademiet (FAK), kommandørkaptajn Alan Damm, dog skynder sig delvist at afmontere.

”Det handler ikke om, at geværskytte 1 skal lære geværskytte 2 at skyde. Hvad angår sikkerhed, bliver der ikke gået på kompromis, og man vil selvfølgelig stadig skulle certificeres, når det angår for eksempel våben og kørekort og den slags. Et bedre eksempel på on the job-training er, at Søværnets enheder sejler til England og sammen deltager i forløb hos Flag Officer Sea Training. Det, der ændres, er grænsen mellem en formel skoleuddannelse og det, man lærer på sit job,” siger Alan Damm.

Et andet eksempel på on the job-training kan være, at man ude i de operative enheder gør brug af interne eksperter som en slags superbrugere, så det ikke er "sidemanden", der oplærer kollegaen, men de eksperter, der er overført fra skolestrukturen.

Det betyder, at enhedens chef nu er hovedansvarlig for, at hans eller hendes medarbejdere er ordentlig uddannede. Der er tale om en organisatorisk ændring, som blandt andet kræver, at værnscheferne udstikker linjerne for, på hvilket chefniveau, man er ansvarlig for enhedens uddannelse, og ikke mindst hvor de pågældende chefer går hen for at få råd og vejledning.

Det sidste skal ske på et nyt center, Center of Excellence,

som FAK opretter. Alan Damm vil ikke kalde det nye center for en hotline, for det handler ikke om, at man kan få hjælp til et problem, man skal løse i morgen. Snarere er det at sammenligne med, at chefen har ansvaret for udviklingssamtaler forstået på den måde, at der er udviklet værktøjer, der kan hjælpe chefen. Således er målet med Center of Excellence, at man som myndighedschef eller lokal chef kan få vejledning i, hvordan man praktisk kan gribe uddannelsesopgaven an.

Af samme grund er FAK ved at flytte ressourcerne fra at understøtte, hvordan man er en god pædagog i et klasselokale, til hvordan man understøtter læring i de operative enheder og digital læring. Center of Excellence får desuden tilført to nye stillinger.

Og det bliver vigtigt, for både den grundlæggende sergentuddannelse og konstabeluddannelserne kan blive kortere, hvorfor der i enhederne vil være behov for øget fokus på uddannelse for at bevare det høje uddannelsesniveau.

Der er med andre ord en risiko ved denne nye organisation, påpeger Alan Damm.

”Den største risiko i det her er, hvis den lokale chef takket være det her får overført nogle flere årsværk og bruger dem på noget andet end uddannelse, for eksempel øvelsesplanlægning. Så bliver der jo ikke brugt de tiltænkte ressourcer på uddannelse. Og det vil være svært at imødegå fra FAK's side. Det, vi kan gøre, er gennem Center of Excellence at hjælpe de lokale chefer med at strukturere kompetenceudviklingen.”

Samtidig ser Alan Damm flere fordele ved denne omstrukturering. Altså ud over at der bliver lagt flere ressourcer ud i de operative enheder.

”Indtil videre har der været store uddannelseskra- v til ethvert tænkeligt job. De krav vil der ikke i samme grad være længere. Det kan medføre en øget mobilitet fra job til job i Forsvaret.” ■

Jens har udviklet de beslag, der holder Go Pro-kameraerne på plads inde i den solide foto-pod. Via wi-fi modtager han realtime video under flyvningen og kan se, om testen går som den skal. En foto-pod fra Drakens tid er igen kommet til ære og værdighed på F-16.

ANSVARET FOR FORSVARETS UDVIKLING BLIVER NU SAMLET ÉT STED

Udvikling af Forsvarets operative kapaciteter samt projektledelsen for eksempelvis nyt materiel centraliseres i en helt ny stab, Udviklings- og Planlægningsstaben.

AF MARTIN FINNEDAL

STAB Folk på overordnet stabsniveau, der arbejder med blandt andet udvikling af Forsvarets kapaciteter samt planer for nyanskaffelser, skal i den nye organisation fortsætte med det. De skal bare samles i én stab. Det er i korte træk filosofien bag oprettelse af en ny stab, Udviklings- og Planlægningsstaben (UP). Den kommer til at erstatte den snart forhenværende Udviklings- og Koordinationsstab (UK).

Oprettelsen af UP sker som et led i implementeringen af det nye forsvarsforlig. Som med en lang række andre opgaver samles kræfterne, og der fokuseres på udvikling af operative kapaciteter samt projektledelse af de enkelte projekter. Målet er at løse den samme opgave mere fokuseret og med færre ressourcer, herunder at styrke den tværgående sammenhæng og prioritering.

Kontreadmiral Frank Trojahn bliver chef for den kommende stab.

”Vi skal fortsætte det gode udviklingsarbejde, der tidligere er foregået ved Forsvarets myndigheder. Det er målet at fokusere udviklingskræfterne og styrke den tværgående prioritering ved at samle opgaveløsning

gen i UP. Opgaven er grundlæggende at udvikle Forsvarets operative kapaciteter, herunder for eksempel doktriner, organisation og materiel, således at kapaciteterne kan løse Forsvarets opgaver nu og i fremtiden,” siger Frank Trojahn.

Fra værnsstabe til UP

Staben kommer til at bestå af tre forskellige afdelinger: Strategiafdelingen, Planlægningsafdelingen og Kapacitetsudviklingsafdelingen, der hver får sin chef. Af de tre afdelinger er det primært Kapacitetsudviklingsafdelingen, der skal udvikle og projektledede Forsvarets kapaciteter.

Oberst Klaus Qvist, der er chef for den nye kapacitetsudviklingsafdeling, uddyber:

”På Værnsfælles Forsvarskommandos (VFK) område bliver planlægningsarbejdet lige nu løst i for eksempel værnsstabile og på Forsvarets skoler, men i fremtiden skal det ske i UP. Udviklingen sker fortsat i tæt samarbejde med for eksempel de operative enheder og Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI), og det er fortsat væsentligt, at der er et tæt samarbejde på tværs af Forsvaret.”

I dag sidder der allerede en række specia-

lister i værnsstabile og laver dette stykke arbejde. Hvis for eksempel Hæren har brug for nye våben, vil der i Hæren være en projektansvarlig, der arbejder med det. Sådan vil det ikke længere være. I stedet vil vedkommende nu være placeret i UP. UP vil som led i udviklingsarbejdet fortsat inddrage og søge råd hos de enheder, der har behov for nyt materiel. Dette afviger ikke fra den måde, som det kører på i dag.

”Det, vi forsøger at optimere med centraliseringen af udviklingen, er, at vi bliver bedre til at se på tværs af Forsvarets behov og drage nytte af fælles erfaringer. Samtidig bliver vi skarpere i prioriteringen af behov,” siger Klaus Qvist.

Et eksempel er, at der er mange overordnede problemstillinger, som ikke bare værenene, men også NATO-landene har til fælles. Disse erfaringer skal Forsvaret trække på gennem for eksempel internationale partnere samt Forsvarets ansatte i NATO og internationale stabe.

Eksempelvis sidder der utallige sagsbehandlere i hvert af NATO's 29 lande, der gør sig erfaringer med for eksempel ændringer på kamppladsen. Disse erfaringer kan de få medarbejdere i det danske forsvar trække

på og dermed fokusere på, hvad de konkret betyder for det nye materiel, som Danmark har brug for at anskaffe.

De rigtige brugerkrav

En del af opgaven er at blive bedre til at fokusere på, hvad der efterspørges af de operative enheder, og hvad der kan indkøbes og leveres fra FMI.

Målet med UP er at blive endnu bedre til at stille de rigtige brugerkrav i forhold til, hvad der kan leveres på markedet og i forhold til, hvad andre lande anvender af materiel. Derved vil det blive lettere at indgå i et tæt samarbejde med de pågældende lande og på den måde udelukkende se på det materiel, som reelt findes på markedet, og som opfylder dansk behov.

”Hvis systemerne på markedet ikke helt passer til vores behov, skal vi være dygtige til at tilpasse vores doktriner og organisation og dermed måden vi anvender udstyret på. Vi er allerede i dag dygtige til dette og skal blive ved med at være skarpe på, hvad der er bedst at gøre for dansk forsvar,” siger Klaus Qvist. ■

Gode træningsfaciliteter for de danske soldater i Estland

TEKST OG FOTO: MARTIN SCHMIDT JØRGENSEN / VFK

BYKAMP: De danske soldater i Estland, der er udsendt som en del af NATO's enhanced Forward Presence (eFP), har rigtig gode rammer, når det kommer til den daglige træning. Til tider også bedre rammer, end de kan få herhjemme.

Meget af soldaternes hverdag går med at træne og dygtiggøre sig som soldater. Derfor er det også vigtigt, at træningsfaciliteterne er i top. Og selv om det ikke er en beskrivelse, man kan bruge om den nedlagte kaserne, der ligger få hundrede meter fra, hvor de danske soldater bor, så er den til gengæld velegnet til at træne bykamp. Murbrokker, sammenstyrtede etager, huller i vægge og en masse skrammel gør træningen lidt sværere, men også mere realistisk, når soldaterne skal manøvrere rundt i de gamle, efterladte bygninger. ■

EN ØVELSE I LOGISTIK

FAKTA

Trident Juncture var den største NATO-øvelse i Europa siden 1980'erne og involverede omkring 50.000 soldater fra 31 lande, 10.000 køretøjer, 150 fly og 70 krigsskibe.

Værtsnationsstøtte er en af de nye opgaver, som Hjemmeværnet fik i seneste forsvarsforlig.

Op mod 100 frivillige hjemmевærnsoldater havde taget fri fra arbejde eller studier for at støtte Forsvaret under transporterne. De skulle blandt andet bidrage med overvågning,

rapportering, vejvisning og logistisk støtte.

Det var Hjemmeværnets kerne af professionelle, fastansatte officerer, der planlagde og ledte indsættelsen, men det praktiske arbejde blev udført af de frivillige soldater.

Fem Hærhjemmевærnsdistrikter stillede soldater til opgaven:

Jylland (Sydøst, Syd- og Sønderjylland)
Sjælland (Sydsjælland og Lolland-Falster og Midt- og Vestsjælland) Fyn

Når over 50.000 soldater skal på øvelse i Norge, kræver det en hel del logistisk overblik og evnen til at samarbejde. Forsvarsavisen var med, da Hjemmeværnet hjalp 200 engelske soldater godt på vej over den dansk-tyske grænse før NATO-øvelsen Trident Juncture.

TEKST OG FOTO: BO BYSKOV-ERIKSEN / VFK

GRÆNSEN

"FUCK, we're missing two rifles!"

Panikken begyndte så småt at brede sig blandt soldaterne fra 104 Logistic Support Brigade, som havde ansvaret for at holde styr på de britiske styrker, der skulle krydse den dansk-tyske grænse ved Frøslev for at deltage i øvelsen Trident Juncture i Norge.

Danmark var transitland i et par uger i oktober for soldater, materiel og køretøjer fra lande som Storbritannien, Ungarn, Frankrig og Tyskland. Alene den britiske kolonne bestod af omkring 500 køretøjer og 1.000 soldater. Det lagde et vist pres på Forsvaret, Hjemmeværnet og Politiet, som sammen løste de logistiske opgaver.

"Vi havde omkring 20 mand i gang døgnet rundt for at hjælpe med at løse denne Host Nation Support-opgave. Gennem knap tre uger fik vi løbende kolonner af køretøjer over grænsen, som

skulle hjælpes videre gennem Danmark," fortæller chefen for Hjemmевærnsdistrikt Syd- og Sønderjylland, oberstløjtnant Claus Klaris.

Host Nation Support, eller værtsnationsstøtte på dansk, er en mulighed for Danmark for at afprøve evnen som opmarcherings- og gennemgangsland for allierede styrker. Det er et område, som forsvarsforliget lægger vægt på skal styrkes.

"Jeg synes, at det var en super-spændende opgave i forhold til at støtte Forsvaret med opgaver i NATO-regi, og det er yderst relevant i den tid, som vi lever i nu," siger Claus Klaris.

Ønskesedler til Danmark

"Yes, pull over here, right behind the other lorries!"

På grænseovergangen blev der heftigt dirigeret fra hjemmевærnsfolkernes side. Der skulle hele tiden være fokus, når de mange tunge køretøjer skulle ind og ud af det forholdsmæssigt lille parkerings-

område. En mindre kortegge af landrovere forlod grænseovergangen, samtidig med at tunge lastbiler med lysstyr kørte ind, og sådan foregik trafikken det meste af dagen.

Siden det første spadestik blev taget til denne logistikopgave for et år siden, har Hjemmeværnet, Flyvestation Skrydstrup, Politiet og ikke mindst Forsvarets Operationsstab arbejdet tæt sammen med 104 Logistic Support Brigade fra Gloucestershire i England. Brigaden skulle sørge for, at materiel og personel kom sikkert frem til Haslemoen i Norge. Det betød en masse praktik for de danske værter.

"Briterne havde en ønskeseddel til os som værtsnation om forskellige serviceydelser, mens de var i landet. Det drejede sig om alt fra indkvartering og brændstof til vejvisning og hjælp ved eventuelle nedbrud," siger oberstløjtnant Carsten Møller fra Operationsstaben.

De erfaringer, som Carsten Møl-

ler og hans sagsbehandlere har fået ved sådan en opgave, er yderst værdifulde og kan sagtens bruges i fremtidige opgaver.

"Vi ville jo gerne have denne operation til at køre så gnidningsløst som muligt, så vores største frygt var egentlig, at briterne ville vælge at køre gennem Danmark i uge 42, hvor det som bekendt var efterårsferie herhjemme, men det lykkedes os at få dem overtalt til at komme før med deres køretøjer, så det gav mindst muligt gene for trafikken," fortæller Carsten Møller.

Han kunne glæde sig over, at det blev et minimum af køretøjer, der skulle den anden vej, da øvelsen i Norge sluttede, for langt de fleste blev sejlet retur til deres hjemlande.

Godt samarbejde

Ved grænsen blev de to manglende rifler endelig fundet, og denne lille gruppe af køretøjer og mandskab kunne fortsætte deres rejse nordpå.

I første omgang til Flyvestation

Skrydstrup, hvor der skulle tankes op og forplejes.

Det var også på flyvestationen, at 104 Logistic Support Brigade havde deres hovedkvarter under denne transport, og her var chefen en glad mand.

"Det har været et fantastisk samarbejde med de danske styrker ...som altid! Jeg har arbejdet sammen med danskere i både Irak og Afghanistan, og hver gang leverer de bare en professionel indsats. Storbritannien og Danmark har efterhånden et langt historisk militært samarbejde, og de gode, stærke forbindelser mellem landene kom også til udtryk på denne øvelse," siger brigadegeneral Neil Thorpe, chef for 104 Logistic Support Brigade.

For generalen og hans soldater endte øvelsen, da alle britiske soldater og deres grej blev afleveret i Haslemoen – klar til Trident Juncture – efter en tur videre op gennem Danmark og Sverige til Norge. ■

Soldater på øvelse sendte hilsen til Knæk Cancer

FOTOHILSEN: Soldaterne fra Panseringeniørbataljonen i Skive sendte tanker fra øvelsen Trident Juncture i Norge til "Knæk Cancer"-ugen i oktober. Soldater fra 2. Mekaniserede Ingeniørkompagni satte, under en ellers travl øvelse, fokus på en god sag ved at kreere en helt unik version af "Knæk Cancer"-logoet. Logoet bestod af 115 soldater, syv pansrede Piranha mandskabsvogne og en panserbro. Kompagnichef, kaptajn Lars Kristensen, fortæller, at det var vigtigt for soldaterne at støtte den gode sag, da alle kender én eller flere, der har været ramt af kræft – også blandt kompagniets personel. Soldaterne kan næppe finde kuren mod kræft, men har med billedet af formationen, der i øvrigt blev flittigt delt på blandt andet Instagram under #værdatkæmpefor, sat fokus på problemet. ■

/CS/ING

Norske tropper flyttes ud i kampzonen.

En af de vanskeligste omstændigheder at lande under er løs pudersne, fordi det blokerer udsynet i det kritiske øjeblik, hvor helikopterne netop skal til at lande.

TO DANSKE EH101'ERE FLYTTEDE TROPPER I NORGE

Med base på Værnes Flyvestation uden for Trondheim deltog to EH101'ere i kampen om de norske fjelde under den massive NATO-øvelse Trident Juncture. Her fortæller helikopterpiloten VAN, der er operationschef for de danske helikoptere under øvelsen, om den opgave, holdet løste.

TEKST OG FOTO: RUNE DYRHOLM / VFK

Q&A

Hvad var jeres opgave?

"Vores opgave var at flytte tropper og gods rundt i terrænet for at støtte de kampe, der foregik derude. Vi var fløjet ind bag fjendens linjer for at sætte rekognosceringspatruljer og regulære kamptropper af på toppen af fjeldene, så de kunne observere og lave bagholdsangreb på fjenden. Vi har samarbejdet med canadiske, franske og norske

styrker. Sammen med de norske Bell 412-helikoptere indsatte vi blandt andet en stor gruppe norske kamptropper på fjeldtoppe rundt i terrænet."

Hvordan klarede EH101'erne sig i et miljø og scenarie som dette?

"Det, der er specielt ved vores helikoptere, er, at de kan flyve i meget dårligt vejr og i "icing conditions," hvor der er risiko for overisning af rotorbladene. Det er der ikke ret mange af de andre heli-

koptere i øvelsen, der kunne. Desuden er vi udstyret med våben og elektronisk selvbeskyttelse, og så kan vi flytte et meget stort antal soldater ad gangen. Omkring 15 fuldt udrustede soldater pr. løft."

Hvilke særlige udfordringer var der ved at flyve taktisk troppetransport i dette scenarie?

"De opgaver, vi løste i Norge, var ret ultimative for os i besætningen. Der var oftest ekstremt dårligt vejr og

lav sigtbarhed, terrænet var vanskeligt, og så havde fjenden meget avancerede våbensystemer, vi skulle tage højde for. Så der foregik en masse analyse og planlægning af opgaverne, før vi gik i luften. Når vi så var derude, var der højt tempo på, og vi skulle yde vores bedste for at kunne gennemføre missionen."

Hvordan adskilte opgaven sig fra den, I er vant til at løse?

"Sidst vi var udsendt med

Taktisk Troppe Transportkapaciteten i Afghanistan, var vi oppe mod en low-tech-modstander uden særlig god kapacitet til at skyde fly ned. I Norge trænede vi mod en konventionel og ligeværdig fjende, så det vil sige, at vi var oppe imod meget avancerede våbensystemer, som kun stater har til rådighed, og fjender i et meget stort antal. Det betyder, at planlægningen af operationerne var meget mere kompleks." ■

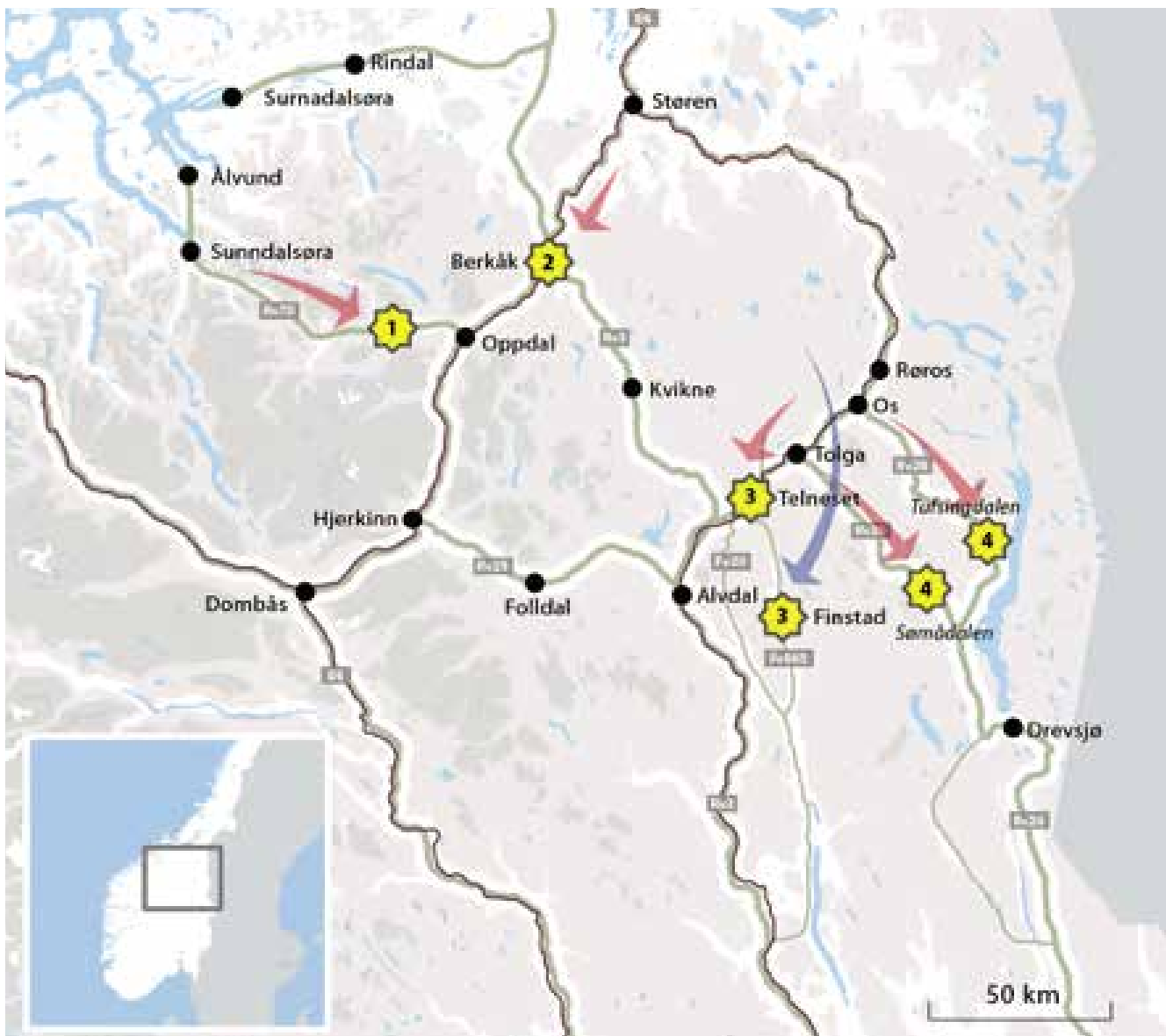
FAKTA

Det danske helikopterbidrag bestod af godt 70 mand og to EH101-helikoptere konfigureret til taktisk troppetransport. Helikopterne var i den rolle udstyret med tre 7,62 mm-maskingeværer, skudsikre plader i bunden af kabinen og selvbeskyttelsesudstyr imod varme- og radarssøgende missiler. Enheden havde sit udgangspunkt i Trondheim lufthavn og var i øvrigt på det modsatte hold af den danske kampgruppe fra Hæren under øvelsen.

STØRSTE NATO-ØVELSE I MANGE ÅR

NORGE FORVANDLET TIL EN KAMPZONE

50.000 soldater fra 31 lande udkæmpede i begyndelsen af november en simuleret krig på et areal større end Jylland. Krigen var en del af den store NATO-øvelse Trident Juncture, der fandt sted i de norske skove og fjelde.

SÅDAN FOREGÅR DEN SIMULEREDE KRIG:

Øvelsens mest centrale element er den simulerede krig, der er bygget op efter et manuskript. Manuskriptet udspilles fra dag til dag og afgør, hvordan de enkelte styrker skal rykke frem, og hvilke områder der bliver besat og befriet. Langt mod nord holder fjendestyrken til, der blandt andet består af USA og Canada, som skal angribe mod syd og indtage enkelte nøgleområder. Herefter skal de allierede fra syd, herunder blandt andet tyskerne, briterne og danskerne, svare igen og få skubbet fjenden tilbage.

Et eksempel er, som det ses på billedet nedenfor. Den 31. oktober skulle forløbe i fire faser, hvoraf de første to lød som følger:

1: Den nordiske styrke ledet af det amerikanske marinekorps vil angribe langs hovedvej 70 frem mod byen Oppdal. Denne manøvre vil isolere den italienske brigade, som forsvare Oppdal. Den italienske brigade vil svare igen ved at sænke farten på et amerikansk angreb fra havet og derefter bevæge sig øst mod Oppdal langs hovedvej 70.

2: Den nordiske styrke med den canadiske brigade i front vil angribe byen Berkåk fra nord langs motorvej E6. Den sydlige styrke (den italienske brigade) vil sænke farten på angrebet.

Kilde: forsvarret.no

AF MARTIN SCHMIDT JØRGENSEN / VFK
FOTO: MICHAEL VAN HAUEN / KAPTJAIN VED LIVGARDEN

NATO Man nåede ikke langt udenfor Oslo og luft-havnen i Gardermoen, før de første militære køretøjer rullede forbi på vejene. Små 100 kilometer nord for hovedstaden mødte man det første store gule skilt i vejkanalen med teksten "Militær aktivitet". Og det til trods for, at øvelsesområdet strakte sig yderligere 300 kilometer mod nord. NATO-alliancen har med andre ord indtaget det centrale Norge under øvelsen Trident Juncture, der fandt sted i oktober og november.

"Helt overordnet var hovedformålet med øvelsen at træne og demonstrere NATO-alliancens militære styrke og evne til hurtig udrykning og samarbejde," fortæller chefen for 1. Brigade, brigadegeneral Henrik Lyhne, der var med den danske bataljonskampgruppe i Norge.

Størstedelen af det danske bidrag holdt til i Haslemoen cirka 100 kilometer nord for Oslo. Her boede de før og efter den simulerede krig, der varede ni dage, og som foregik i et øvelsesterræn, der begynder yderligere cirka 150 kilometer mod nord. Den del af øvelsen, der foregik til lands, var spredt over et areal på mere end 50.000 kvadratkilometer. Til sammenligning er hele Danmarks areal 42.924 kvadratkilometer. Det er altså et kæmpe set-up, der ikke er set mange år.

"Øvelsen har givet mulighed for at træne og øve med vores allierede, så vores soldater kan indgå smidigt i NATO's multinationale udrykningsstyrke, når den udsendes i operationer til internationale brændpunkter," siger Henrik Lyhne.

I Haslemoen boede den danske bataljonskampgruppe samt støtteelement, der tæller omkring 850 mand, og som indgår i den britiske 4. brigade. Mere end 300 kilometer mod nord i Trondheim boede to danske EH101-helikoptere, mens Søværnet deltog med "Esbern Snare" og "Hvidbjørnen". Derudover indgik et dansk Chemical, Biological, Radiological and Nuclear-kompagni (CBRN-kompagni) i en fransk ledet CBRN-bataljon. I alt var omkring 1.300 danske soldater med i øvelsen.

Kampvognene fik et dyp

Selve øvelsen løb fra den 25. oktober til den 7. november, og det centrale element var en simuleret krig, der foregik fra den 30. oktober til den 7. november. Dagene op til blev udnyttet til at træne sammen med andre nationer og under andre forhold, end de er vant til hjemmefra. 1.1. kampvogneskadron brugte blandt andet tiden på at træne dybdevadning, som er vandpassage for køretøjer i dybt vand.

"Vi træner det, så vi selv kan komme over en flod, hvis vi under en fremrykning, et angreb el-

ler lignende ikke har kapaciteten til at blive fragtet over floden, enten via bro eller båd," siger overkonstabel Frederik, der er kampvognshjælper ved 1.1. kampvogneskadron hos JDR.

Dybdevadningen foregik over elven i Rena, der er en bred flod med stærk strøm. Og der er naturligvis risici forbundet med sådan en manøvre, eksempelvis hvis der kommer vand i motoren, og køretøjet går i stå. Derfor testes køretøjernes tæthed også i et specielt indrettet bassin forinden. Og så er en norsk flod heller ikke et terræn, der er hverdagskost for en kampvogn.

"For køreren er det altid lidt ekstra spændende, når du kører i vandet, i og med at det sortner i periskopet, og man ikke kan se noget. Så må du bare stole på, at kommandøren, og hvem der ellers dirigerer dig, har din ryg," siger overkonstabel Frederik.

Soldater-dyp

Alle køretøjerne klarede uden problemer to ture tværs igennem floden, men det var ikke kun køretøjerne, det blev vasket i den kolde, norske elv. Soldaterne skulle også have fornøjelsen. Og vandet var kun et par grader varmt, da omkring 30 danske og britiske soldater gjorde klar til en lektion i arktisk træning. De var en del af mere end 800 soldater, der skulle prøve kræfter og mental styrke med det kolde, norske vand.

FAKTA

Omkring 50.000 soldater deltog i øvelsen.

31 lande deltog, heraf 29 NATO-lande samt Finland og Sverige

Omkring 250 fly, 65 skibe, og mere end 10.000 køretøjer var med i øvelsen.

Øvelsen foregik både til lands, til vands og i luften.

Øvelsen til lands var spredt ud over et område større end Danmarks samlede areal.

Omkring 35.000 senge blev sat op til øvelsen. Til sammenligning har alle hoteller i Oslo samlet 26.000 senge.

1,8 millioner måltider blev serveret før og under øvelsen.

4,6 millioner flasker vand blev leveret til øvelsen.

NATO og Norges Forsvar skrev kontrakt med norske virksomheder for omkring 1,5 milliarder norske kroner.

Kilde: forsvar.no

"Nu kørte øvelsen jo i Norge, så det var vigtigt, at soldaterne fik noget kuldetræning, så de kunne fornemme, hvordan deres krop og hjernen reagerede, når de kom i kontakt med det kolde element", siger instruktøren og faglærer i arktisk træning, oversergent Jan fra Jydske Dragonregiment (JDR). Hvis soldaterne fik en ufrivillig vandgang under øvelsen, kunne det få dramatiske konsekvenser, hvis soldaten selv, og ikke mindst makkeren, ikke reagerede hurtigt og korrekt. Derfor skulle makkeren hele tiden være klar til at hjælpe med varme, tørt tøj, kaffe og en hurtig løbetur rundt på klipperne ved elven.

"Vintertræningen blev indledt med noget teori, inden de kom i vandet og efterfølgende skulle genopvarmes. Det var nødvendigt, at makkeren hele tiden var klar, og jeg tror, alle fandt ud af, hvor vigtigt det var at kunne holde liv i et bål, så varmen var inden for rækkevidde," siger oversergent Jan.

Badeturen varede typisk mellem halvandet og to minutter og skulle forberede soldaterne på passager af mose, sne, is og våger.

God læring

Øvelsens store omfang og de anderledes forhold var noget, der i høj grad gav læring og udbytte for de udsendte soldater. Samarbejdet med andre nationer, nedbrydelsen af sprogbarrierer og indsigten i andre fremgangsme-

toder var blandt formålene med øvelsen, og det var en stor succes.

"En af dagene var jeg oppe ved kampvogneskadronen, som havde været ude at køre sammen med en polsk T-72-kampvognsdeling. Bagefter stod der en engelsk panserværnsdeling klar, der gerne ville køre med eskadronen. Så øvelsen gav altså mulighed for i et helt nyt terræn at køre sammen med alle vores allierede og gennemføre en uddannelse, som vi ikke kan matche herhjemme, da vi i sagens natur, hverken har de allierede eller det fantastiske terræn, der findes heroppe," siger Henrik Lyhne.

Og overkonstabel Frederik er helt enig i, at man får noget helt ekstraordinær læring med hjem i bagagen. Konstant at overvære, møde og samarbejde med andre nationer er en spændende læring, og det norske terræn giver nogle andre udfordringer, end man oplever herhjemme.

"Det var et super spændende og meget udfordrende terræn at køre kampvogn i. Det var meget kanaliserende (at man bliver ledt i en bestemt retning af terrænet red.), og man skulle virkelig være vågen, når man kørte rundt derude. Og når man så ligger og kører mod polske T-72'er, og der er nogle andre ting, man skal kigge efter ude i terrænet som kampvognsmand, så giver det noget helt andet end at træne derhjemme," slutter overkonstabel Frederik. ■

MASSIV INTERESSE HOS MEDIERNE

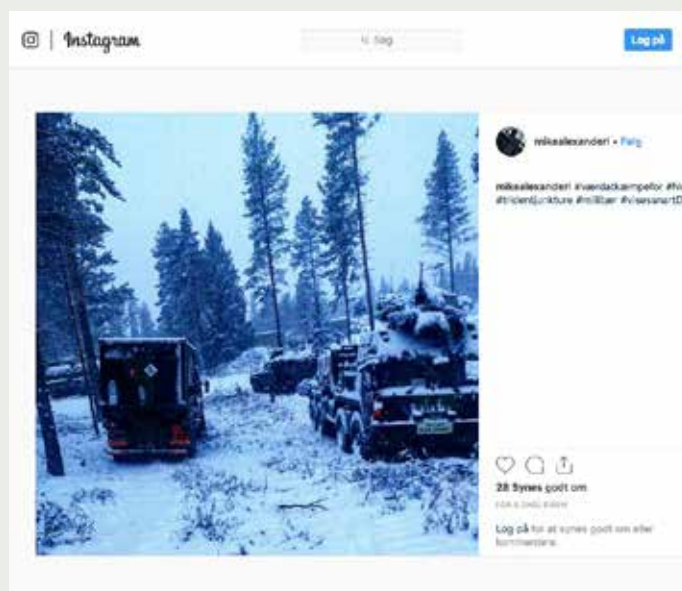
Normalt er det svært at få eksterne medier som for eksempel TV 2 eller dagbladene til at interessere sig for militære øvelser. Men Forsvarets deltagelse i den gigantiske NATO-øvelse, Trident Juncture vakte massiv interesse hos de eksterne medier.

BRILLIANT JUMP

Allerede inden øvelsen var begyndt i Norge, skabte den interesse herhjemme. Forsvaret skulle støtte briterne med at deployere igennem Danmark fra Tyskland til Sverige. Det skete med en øvelse ved navn Brilliant Jump. Det blev dækket af blandt andet nyhedsbureauet Ritzau, hvilket førte til omtale i flere lokale og landsdækkende aviser. TV 2 Syd dækkede passagen fra grænsen med eget kamerahold. Radio24syv havde en talsmand fra Forsvaret med live, og DR P4 Syd og Øst fortalte om optakten til selve Trident Juncture.

SOCIALE MEDIER

De sociale medier er blevet brugt flittigt under Trident Juncture til at fortælle om NATO-øvelsen. Både af Forsvarets egne journalister og presseofficerer, men i lige så høj grad af soldaterne i Norge. Under #værdatkæmpefor og #tridentjuncture har soldater fra Forsvaret postet billeder og videoer på nettet. Her er det Mike, der på sin Instagram-konto poster et billede af et flot og koldt snedækket Norge.

STATSMINISTEREN I SNEEN

Det var ikke kun medierne, der fandt vores deltagelse i Trident Juncture interessant. Det gjorde politikerne også. Statsminister Lars Løkke Rasmussen tog til Norge og besøgte Flyvevåbnets helikopterbidrag. Og i hælene på statsministeren var blandt andet DR, som dækkede både Løkkes besøg og Forsvarets deltagelse i øvelsen.

JOURNALISTER I NORGE

Trident Juncture-øvelsen var knap gået i gang, da danske journalister tog til Norge. Dagbladet Politiken deltog i et NATO-arrangement, og TV 2 Nyhederne sendte et hold med journalist og fotograf fra København til Norge, hvor de interviewede danske soldater. Begge dele kastede solid dækning af sig. Det blev blandt andet til en to-siders-reportage i Politiken, indslag i TV 2 Nyhederne, indslag i båndsløjfe (indslag, der genudsendes flere gange i timen) i mere end fem timer på TV 2 News og flere store, uddybende artikler på TV 2.dk.

INTERNATIONAL INTERESSE

Da NATO's generalsekretær, Jens Stoltenberg, besøgte det danske krigsskib, "Esbern Snare", fulgte medierne med. Dermed blev der også sat fokus på Søværnets deltagelse i Trident Juncture, da billederne af Stoltenberg om bord på "Esbern Snare" blev brugt af NATO selv og i flere internationale medier.

Ny rolle – kontingentbefalingsmand

CSM-SYSTEM: Morten er chefsergent og kontingentbefalingsmand ved enhanced Forward Presence (eFP) i Estland. Dermed har Hæren taget hul på fremtiden, hvor også bataljoner i det nye år får egne bataljonsbefalingsmænd. Skiltet på skulderen viser et CSM – Command Sergeant Major. ”I Estland udgør jeg Command Team sammen med kontingentchefen. Vi arbejder sammen om næsten alle opgaver, hvor mit fokus er på soldaterne og befalingsmændene. Ikke som tillidsmand, men jeg taler med mandskabet og får deres synspunkter og meninger synliggjort i ledelsens beslutninger,” fortæller Morten Breum. Han har lært meget af sine estiske kollegaer. De har kørt CSM-systemet i flere år og har endda en Forsvarets chefsergent. Hør Morten fortælle om opgaven i en podcast på ForsvarsInfo. ■

/LB

”FOR AT VINDE SKAL VI TRÆNE SAMMEN OG BLIVE DYGTIGE”

Hele delingen i kamp med panser, dysekanon og håndvåben.

Premierløjtnant Peter er glad for at vågne op hver dag sammen med sine drenge.

De danske soldater i Estland træner løbende med briterne under udsendelsen i enhanced Forward Presence. Forsvarsavisen var med under en skarpskydningsøvelse i et terræn, der stillede store krav til det danske kompagnis træfsikkerhed.

AF LARS BØGH VINThER / VFK

ESTLAND Danmark har 200 soldater udsendt til eFP-missionen, hvor et panserinfanterikompani er under britisk kommando i estiske Tapa. Formålet er først og fremmest tilstedeværelse og at indgyde tryghed for balterne. Hvis en fjende skulle finde på at gå over grænserne som i Ukraine, vil de møde soldater fra andre nationer i NATO. Ingen forventer, at det vil ske, så for de to danske hold, der i år er udsendt, gælder det om at udnytte tid og lejlighed til at øve og blive bedre.

”Det er en helt enestående chance for mig til at komme helt tæt på min deling og lære folk at kende på godt og ondt. Vi er jo sammen, både når det regner, og når solen skinner, så det er en fornøjelse at

vågne op med mine drenge hver dag,” lyder det fra delingsfører for 2. deling, premierløjtnant Peter.

Delingsføreren driver af sved oven på en to timer lang skarpskydningsstur med en afsiddet 2. panserinfanterideling gennem lettisk skov. I baggrunden følger Gardehusarregimentets egne sikkerhedsfolk i røde veste, chefen for DANCON, oberstløjtnant Carsten Winther samt britiske observatører. Kulminationen på samtræning med britiske og estiske kolleger er to uger med skarpskydning i Letland.

Ligesom til VM

”Jeg ser det her som træningen til VM i skydning for hold. For at vinde skal vi træne sammen og blive dygtige,” udtaler Carsten Winther, som på denne skydning

især er tilfreds med gruppeførerens og delingsførers kommunikation og bevægelser i terrænet, mens det ene mål efter det andet bliver nedkæmpet med lette maskingeværer (LMG) eller geværer.

”Der bliver skudt rigtig meget og godt, og det er jo også sjovt,” griner oberstløjtnanten.

Adazi er en lille forstad til lettiske Riga. Det er også navnet på et militært område, som strækker sig fra byen og østpå. De næsten 8.000 hektar blandet skov og klitter husede Sovjetunionens bataljon til kemisk forsvar. I dag hører den samlede lettiske hær til på basen.

Foran et særligt sikret areal står danske pansrede mandskabsvogne (PMV) og infanterikampkøretøjer (IKK) klar sammen med britiske Warriors. I den efterfølgende kombinerede skarpskydning ryk-

ker panser og infanteri frem sammen. IKK’ere skydende 35-mm-kanon, PMV’ere med tunge maskingeværer (TMG) og soldater med håndvåben og dysekanoner, som er ladet med brisant-granater. De britiske soldater med Javelin-raketter.

”Vi får virkelig lov at lægge bly ud. Der bliver fyret en masse krudt og kugler af mod containerbyen og de mange mål. Vi skyder konstant for at sikre, at fjenden holder hovedet nede, indtil vi er helt fremme og kan tage til fange eller gøre det, som er værre,” fortæller 1. delings næstkommanderende, oversergent Peter.

Efter skarpskydningen i Adazi er der to måneder til, at eFP hold 2 igen vender næserne mod Danmark. ■

FAKTA OM
eFP

eFP står for enhanced Forward Presence, NATO’s tilstedeværelsesbidrag i Estland.

Forsvaret har siden januar 2018 haft omkring 200 danske soldater udstationeret i Tapa i Estland cirka 100 kilometer fra grænsen til Rusland.

Soldaterne indgår i en britisk ledet kampgruppe på cirka 1.000 mand.

Det danske bidrag vender hjem i januar. Det forventes, at Danmark bidrager igen i 2020.

BRIAN ROEDE SIG IGENNEM ET MARERIDT

Rokonkurrencerne ved **Invictus Games Sydney 2018** var en voldsom udfordring for PTSD-ramte Brian Aminde Andersen. Følg hans nedtur og opturen, der ventede på den anden side.

TEKST OG FOTO: ANDERS V. FRIDBERG OG KRISTINA SCHÖNNEMANN JENSEN / VFK OG VETERANCENTRET

INVICTUS

"Aussie, aussie, aussie, Oi Oi Oi."

"Kom så, Danmark."

Opmuntrende råb fra tilskuerne blander sig med rytmerne fra den tempo-pumpede popsang og den susende lyd fra romaskinerne. Quaycentre i den olympiske park i Sydney, der lægger hal til rokonkurrencerne ved Invictus Games 2018, er et inferno af lyd. Ni danske deltagere skal i konkurrence i den fantastiske kulisse, og det er ikke dem alle samme, der glæder sig.

"Lige fra vi tog hjemmefra glædede jeg til at spille volleyball, cyklingen havde jeg lidt ondt i maven over, men roningen var det, som jeg frygtede mest. Jeg havde 1.000 tanker i hovedet om fiasko", fortæller Brian Aminde Andersen, der er en af de i alt ni danske deltagere, der deltog i roningen. Brian har været udsendt til Balkan og Irak, og han har ligesom alle de andre deltagere på det danske hold PTSD.

Jeg tudede hele vejen ind

Opvarmningen er i gang til andet heat i fire-minutters-løbet for mænd med mindre eller ingen fysiske skader. Fire af roerne nede

på gulvet er danske, og på bagerste række næsten ude i det ene hjørne af den store hal sidder Brian. Frygten for at fejle er ved at slå ham helt ud.

"Jeg tudede hele vejen på vej ind i hallen, jeg rystede voldsomt, jeg var ked af det, og jeg var bange for, at jeg ikke kunne huske taktikken, og at jeg skulle udstilles for hele hallen. Jeg var så nervøs, at jeg ikke selv kunne spænde mine fødder fast i romaskinen, det måtte Mejse (den danske rotræner, red.) gøre. Det var noget af det værste, jeg har oplevet i hele mit liv. Jeg var mere nervøs, end når jeg har været i kamp", husker Brian.

"One minut, stop rowing."

Opvarmningen er slut. Musikken stopper. Lydniveauet falder. Koncentrationen stiger, og roerne sidder med musklerne spændt i deres maskiner. Brian er dog slet ikke klar til at skulle give alt i fire minutter.

"Jeg tvivlede i den grad på mig selv, og hvis Mejse havde givet mig lov, så var jeg gået ud af hallen igen, men hun holdt mig fast. Et kæmpe plus til hende", siger Brian.

Ville ikke svigte publikum

"Watch your monitor. Sit ready. Attention. BUZZZZZ." Stemningen i hallen eksploderer igen. De 28 roere river i deres ma-

skiner. På storskærmen kan tilskuerne i real time følge med i, hvordan stillingen mellem roerne skifter for hvert tag i romaskinerne. En kort overgang er danske Morten Bach Jensen med helt fremme, og de danske tilskuere "kom så, Danmark" kan høres hele tiden. Det hjælper Brian.

"Da starten går, er jeg helt drænet for energi af stress og nervøsitet. Jeg kiggede ikke op, mine øjne var helt fyldt med tårer, og jeg så bare ind i displayet på romaskinen. Men jeg hørte danskerne råbe og skrig. Jeg havde hele tiden lyst til at stoppe op og være en quitter, men jeg blev båret igennem af heppekoret. Jeg ville ikke svigte dem", siger Brian "BUZZZZZ, stop rowing."

De fire minutter er gået. Brian har roet 923 m, og han er fysisk og mentalt helt udmattet.

"Mejse låste mig ud af maskinen og fulgte mig ud af hallen. Jeg var helt færdig og ødelagt. Jeg troede, at jeg havde fucket alting op og skuffet alle", husker Brian.

Vejen tilbage til romaskinen

I et stillerum uden for hallen bliver Brian samlet op. Han bliver beroliget af en servicehund, som arrangørerne havde stillet til rådighed for deltagerne. Og de to danske psykologer og rotræner Mejse gennem-

går løbet, laver nogle åndedrætsøvelser og får talt ham lidt ned. "Så kommer jeg ind i opvarmningshallen, hvor resten af holder tager imod mig, og jeg får den vildeste support og kram hele vejen rundt", fortæller Brian.

Brian bruger pausen mellem fire-minutters-konkurrencen og den efterfølgende et-minuts konkurrence til at tænke over, hvad det er, han lige har været igennem.

"Jeg følte, at jeg havde brændt det hele af, men alle sagde, at det var fedt. Der er jo ikke nogen, man kan skuffe her, der er ikke noget, man kan gøre forkert, man skal bare gøre det, man kan", siger han.

Pausen, anerkendelsen og den bunke kærlighed, som holdkammeraterne hældte ud over ham betyder, at Brian går ud til den næste konkurrence i et helt andet humør.

"Da jeg skulle ind til et-minutteren, glædede jeg mig lige pludselig. Jeg havde ro på, jeg vidste, hvad jeg skulle ind til, og jeg var klar til kamp. Jeg havde på en eller anden måde fået hele teamet med. Jeg nød det, jeg kunne se op og høre tilskuerne huje og heje. Det var en energibooster", siger Brian.

Et minuts konkurrencen er hurtigt overstået, og efter løbet har

Brian det helt anderledes end efter det lange løb.

"Jeg kunne selv gå ud af maskinen, jeg fik givet et kram til den ældre dame, der sad ved maskinen, og jeg kunne klappe ad publikum. Det var to forskellige verdener. Det var fantastisk" siger Brian.

Jeg skal være tilfreds med det jævne

Efter at Brian er kommet hjem fra Australien, har han reflekteret mere over, hvad det var, der ramte ham i rohallen. Det har gjort ham klogere på sig selv.

"Jeg stiller for store krav til mig selv. Jeg vil det samme, som jeg kunne, for jeg fik PTSD, men det kan jeg ikke. Det er hårdt, hvis man slår sig selv i hovedet, når man ikke leverer en guldmedalje hver gang. Jeg skal lære at være tilfreds med en jævn præstation - også i dagligdagen, og arbejde på at få mere selvtillid, for ellers vil det bremse alle projekter. Jeg skal have fokus på at få en mere positiv opfattelse af mig selv", konkluderer Brian.

Ud over at ro deltog Brian også i Jaguar Land Rover Driving Challenge og cykling, og han var med på det hold, der spillede og vandt en opvisningskamp i sidende volleyball. ■

VETERANER LÆRER AT VÆRE I UBEHAGET

Invictus Games presser deltagerne ud i uvante og angstprovokerende situationer. Erfaringerne fra sportsstævnet kan de bruge i hverdagen.

Psykolog Julie-Astrid Galsgaard fra Forsvarets Veterancenter

AF ANDERS V. FRIDBERG OG KRISTINA SCHÖNNEMANN
JENSEN / VFK OG VETERANCENTRET

PTSD Invictus Games er en overvældende oplevelse. 500 deltagere, 1.000 pårørende, endnu flere frivillige, højrostede tilskuere, masser af journalister og fotografer, høj musik, krav om at præstere maksimalt på kommando og nærmest ingen mulighed for at trække sig tilbage for at finde fred og ro. Kort sagt en cocktail af mange af de ting, som mennesker med posttraumatisk stresslidelse (PTSD) kan have rigtig svært ved at håndtere.

Deltagelse i Invictus Games var derfor en hård udfordring for de 25 deltagere på det danske hold, der alle har psykiske skader. Men det var også en oplevelse, de kan bruge til at komme videre i deres liv og eksempelvis give en styrket selv-

tillid og mod på nye udfordringer. For når man har klaret at ro, svømme eller skyde med bue i den olympiske park i Sydney, virker udfordringen ved at skulle tage med offentlig transport eller stå i kø hos købmanden pludselig mindre.

"Deltagerne erfarer, at det her med at være i ubehaget med stress eller vrede, det kan de udholde lidt længere. De kan tåle at være i det. De går ikke i stykker af det. Det er enormt vigtigt i forhold til at være i en sportsgren, men også når man er i livet generelt i alle mulige andre sammenhænge, at man kan holde ud at være i ubehaget og finder ud af, at det går over af sig selv. Det har været en stor sejr i sig", forklarer psykolog Julie-Astrid Galsgaard fra Forsvarets Veterancenter. Hun er en af de to psykologer, der har fulgt de danske deltagere gen-

nem deres forberedelser, og i Sydney hvor grænserne for mange af veteranerne blev flyttet.

Deltagelsen i Invictus Games projektet har også på andre områder skubbet til deltagerne. Siden februar i år har veteranerne ikke kun skulle se frem mod at stå på kanten af svømmebassinet eller mod første pil på buen. De har lavet målsætninger, som også handler om tiden efter Invictus Games, fortæller Julie-Astrid Galsgaard.

"Mange har nævnt, at det her med at tage ansvar for sit eget liv er noget, de vil kigge mere i retning af, når de kommer hjem. De nævner at tage større del i de hjemlige sysler, melde sig ind i sportsklubber, være mere opsøgende, få ting til at ske, og ikke være bebrejdede, når tingene ikke lige går i deres retning." ■

INVICTUS GAMES

Forsvarets Sundhedstjeneste driver Invictus Games projektet ud fra to målsætninger: at det danske forsvar anerkender denne gruppe af skadede veteraner, og at vi gør det sammen med vores allierede i en international kontekst. Og at de skadede veteraner skal bruge Invictus Games som en del af en rehabilitering, der skal gøre dem i stand til eksempelvis at komme i egen bolig, skabe nye eller genskabe tidligere sociale relationer eller få et nyt job.

Invictus Games projektet 2018 afsluttes officielt med et arrangement den 9. november. Her skal deltagerne evaluere på de personlige målsætninger, de formulerede, da projektet startede i februar, og de får præsenteret en række redskaber til at fortsætte deres personlige udvikling.

DANSKE SOLDATER RYDDER SKARP AMMUNITION I LETLAND

Ammunitionsryddere ved Ingeniørregimentet var i september på øvelsen 'Detonator' i Letland. Her kan man finde skarp ammunition helt tilbage fra slutningen af 1800-tallet.

TEKST OG FOTO: MARTIN SCHMIDT JØRGENSEN / VFK

DETONATOR Flybomber, mortérgranater og riffelammunition var blot nogle eksempler på de mange slags ammunition, som de danske soldater ved Ingeniørregimentets 5. EOD Kompagni (Explosive Ordnance Disposal) kunne støde på under øvelsen 'Detonator,' der løb over 14 dage i september i Letland. EOD Kompagniet bliver i daglig tale kaldt for ammunitionstrydningstjenesten og har til opgave at rydde ueksploderet ammunition.

"Øvelsen Detonator er en årlig øvelse, hvor lettiske EOD-specialister sammen med specialister fra andre lande rydder området Cekule for skarp ammunition. I år er vi ni lande i øvelsen," siger kaptajn Guntars Arnitis, der er delingsfører for det lettiske EOD Kompagni.

Cekule er et civilt skovområde nogle kilometer øst for hovedstaden Riga, og fordi området ikke er afspærret for civile, har øvelsen også til formål at gøre skoven mere sikker af færdes i.

"Generelt er ammunitionen ikke armeret, da det ikke har været afskudt, men det kan

stadig være farligt," lyder det fra oversergent Kaiser, der er næstkommanderende i den danske CMD/EOD-delning, der for fjerde år i træk er af sted på øvelsen. I år er de 14 mand af sted.

Ud over risikoen for, at det ikke-armerede ammunition kan eksplodere når som helst, er der også en anden risiko forbundet med at have det liggende.

Ud over at den megen ammunition kan være farlig er der også meget af den i jorden i området.

"Så der er både oprydning for at komme til bunds, og for at de civile kan bevæge sig sikkert rundt herude," lyder det fra oversergent Kaiser.

Depoter er blevet sprængt

Forklaringen på den megen ammunition i jorden skal findes i, at der ad flere omgange er blevet sprængt ammunitioner i luften. Cekule-området har i rigtig mange år været brugt til ammunitionopbevaring for flere forskellige lande, men de sprængte depoter har altså spredt en masse ammunition over et stort område.

"Både den lettiske hær, Den Røde Hær og

den tyske hær har haft opbevaringslager i området. Under Anden Verdenskrig, da tyskerne havde deres ammunition her, sprængte sovjetiske spioner to af lagrene i luften. Og i stedet for at rydde området dækkede tyskerne det til med sand og byggede nye depoter. Og nu kommer al ammunitionen så op til overfladen igen," siger kaptajn Guntars Arnitis.

Ud over de sprængte depoter under Anden Verdenskrig var en brand tilbage i 1930'erne også skyld i, at et depot eksploderede, og senere hen, i begyndelsen af 1990'erne, da russerne forlod området, efterlod de ammunitionen og nedgravede en stor del af det. Derfor er det også et bredt spektrum af ammunition, der bliver gravet frem.

"Det er lidt af det hele, vi finder herovre. Det er ammunition helt tilbage fra slutningen af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet og op til sovjettiden. Og i alle størrelser og typer og fra flere nationer. Vi finder både tysk, fransk, russisk og britisk ammunition," siger oversergent Kaiser.

Skarp træning giver lidt mere

Området og rammerne er meget anderledes,

end hvad man kan finde eller opnå i Danmark, både i form, størrelse og indhold. Derfor giver det god mening for de danske soldater at rejse af sted. 14 dages intensiv søgning giver mulighed for at udvikle sig og optimere de forskellige procedurer.

"For det første går der en helt anden mening i det, når det er skarpt. Derudover er det store områder, hvor vi for alvor kan komme ind i en rutine. Det kan vi ikke helt opnå derhjemme. Sværhedsgraden er også noget højere end det, vi rigtigt kan gøre derhjemme, for her er der rigtig mange forstyrrelser i jorden i form af fragmenter og metalaffald, som alt sammen gør vores opgave lidt vanskeligere, men det gør os også bedre," siger oversergent Kaiser.

Hver af de ni deltagende nationer har fået deres eget søgeområde, hvor de kan arbejde i eget tempo og efter egne procedurer. Sidst på dagen bliver fundene fra hvert område samlet sammen af øvelsesledelsen, der kører ammunitionen til et sprængningsområde og bortsprænger det.

De andre lande i øvelsen ud over Danmark er: Letland, Estland, Tyskland, Holland, Belgien, Polen, Albanien og Litauen. ■

DANMARK ER KOMMET PÅ RUMKORTET

Den danske nanosatellit Ulloriaq blev i begyndelsen af 2018 sendt i kredsløb om Jorden af en kinesisk løfteraket. Opsendelsen skete som et forskningsforsøg, der blandt andet skulle afdække muligheden for at øge overvågningen af Arktis ved hjælp af satellitter.

AF CAMILLA ADAMS / FMI

ARKTIS Den 2. februar 2018 blev Ulloriaq sendt op i rummet ved hjælp af en kinesisk løfteraket. Opsendelsen var et forsøg i samarbejde mellem Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI), DTU Space og virksomheden GomSpace, som skulle hjælpe med at afklare potentialet for at anvende nanosatellit-baseret infrastruktur til at understøtte Forsvarets overvågning i Arktis. Forsøgsprojektet er afsluttet fra udgangen af oktober 2018, og satellitten er nu overladt til GomSpace.

"Forsøget har været en succes, og vi har gjort os nogle vigtige erfaringer. Vi har ikke blot vist, at vi kan, men vi har også fået tildelt frekvenser og udviklet antenner, som vi kan bruge fremover. Så Ulloriaq har sat os på landkortet som rumnation," fortæller Charlotte Havsteen, chef for Joint GEOMETOC Support Center i Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI), afdelingen som varetager det geospatiale, meteorologiske og oceanografiske område. Hun fortsætter: "Arbejdet med Ulloriaq har også sparket

døren ind til et marked, hvor vi kan se, at der virkelig er gang i udviklingen af nanosatellitter. Allerede nu bliver jeg jævnligt kontaktet af interesserede samarbejdspartnere fra flere lande, som ønsker at diskutere et eventuelt samarbejde."

Som en stjerne i rummet

"Ulloriaq" betyder stjerne på grønlandsk og er en nanosatellit på godt otte kilo. Den er udstyret med tre sensorer, der indsamler data om fly- og skibstrafik i Arktis samt et kamera til overvågning af havis og olieudslip. FMI står for projektet, mens DTU Space står for det videnskabelige arbejde med udvikling af udstyr til satellitten. GomSpace har bygget satellitten og håndterer driften af den i rummet.

Ideen bag er, at man med de rette satellitter kan bidrage til overvågningen af Forsvarsministeriets ansvarsområde i Arktis. Det betyder også, at de kan indgå i Forsvarets opgaveløsning i området inden for en række kerneområder, herunder suverænitets håndhævelse, sejladsikkerhed, havmiljøovervågning, fiskeriinspektion samt eftersøgning og redningsaktiviteter "Vi håber, at vi en dag kan få tilstrækkeligt

med data fra en række satellitter til at forbedre vores overblik over Arktis. Der er vi ikke endnu, men forsøget med Ulloriaq gav os nogle vigtige erfaringer," slår Charlotte Havsteen fast.

En konstellation af satellitter

Ulloriaq blev opsendt i en næsten cirkulær polær bane med en banehøjde på cirka 500 km. Den overflyver polarområdet 16 gange i døgnet - én gang hver halvanden time. Hver passage over Grønland varer omkring 12 minutter. I forsøget med satellitten har man undersøgt, hvorledes man i løbet af en passage kan opsamle sensor-data fra henholdsvis skibe og fly samt billeder af eksempelvis havis. Hver gang satellitten flyver over det grønlandske område, kan den muligvis bidrage med data om skibs- og fly-aktivitet i et givet område.

"Hvis man har en konstellation på fem-syv satellitter, kan man lave en næsten realtime-dækning i Arktis for at se, om der er skibe og fly i området. Lige nu afventer vi stadig den endelige rapport fra DTU med en evaluering af de indsamlede data. Den forventes færdig sidst på året. Når vi får den, kan vi lave den samlede evaluering af

forsøget med Ulloriaq og derefter vurdere, om vi skal gå videre med et nyt forsøg," forklarer Charlotte Havsteen.

Satellittens fremtid

Satellitten styres fra en fast jordstation ved GomSpace i Aalborg, og data nedtages løbende via denne jordstation, når satellitten overflyver Danmark. De modtagne data bliver forarbejdet og sendes videre til Charlotte Havsteens afdeling i FMI.

"Vi indsamler, lagrer og kvalitetssikrer dataene og stiller dem til rådighed for DTU, som laver videre analyser til vurdering af projektet. Vi har også selv evalueret de data, vi har fået, for at se om de er af en kvalitet, der kan anvendes operativt," siger Charlotte Havsteen.

Projektet er nu afsluttet for FMI vedkommende, og det rejser spørgsmålet: Hvad skal der nu ske med satellitten?

"Den flyver videre rundt i rummet. Det er GomSpaces satellit, og det er derfor dem, der tager stilling til, hvad den videre skal. Vores del af forsøget er slut, og det har uden tvivl givet os en del viden og erfaring," smiler Charlotte Havsteen. ■

Søren er seniorsergent og arbejder som banjemester på et af Forsvarets skibe indtil for et år siden, hvor han gik på pension.

FORBERED DIG TIL PENSIONEN

Det kan blive en udfordring at genfinde identitet og værdi i hverdagen, når det militære id-kort skifter farve, og det daglige sæt tøj ikke længere er en uniform. Kursusleder råder til, at man tænker på sin pension i god tid, før man går ud på den anden side af hegnet.

TEKST OG FOTO: KRISTIAN VINTHER BRØNDUM / VFK

PENSION Når pensionen er blevet en realitet, og bånd, striber eller stjerner ikke længere pryder skuldre eller ærmer, kan det være svært at svare på spørgsmålene "hvem er du, og hvad laver du?". For her har arbejdet i Forsvaret for mange været hele svaret.

Den følelse oplevede Torben, da han for nylig blev pensioneret fra sin stilling som major i Hæren.

"Det er jo ikke bare et stykke stof, man afleverer, når man afleverer sin uniform. Det er et stykke af sin identitet, og det er lidt skræmmende," fortæller Torben, der for mindre end et år siden var udsendt til Afghanistan, men som i dag skal vænne sig til at være pensionist.

For ham var den største udfordring at finde en ny flok at tilhøre. En flok, der kunne erstatte det, han efter mange år havde taget for givet i sin hverdag.

"Det at være en del af et større fællesskab er lige pludselig blevet vigtigt for mig, så det at træde ud i en ny tilværelse, er som at træde ud i det uvisse," fortæller Torben.

I Forsvarets andre værn bygger hverdagen også på fællesskab. I Søværnet oplever mange, at de bliver en sammentømret gruppe om bord på skibene.

"I Søværnet bliver man en del af en lille familie. Det er svært at finde andre steder

i sin pension. Det savner jeg selvfølgelig," fortæller Søren, der er tidligere seniorsergent og banjemester (administrerer blandt andet soverum/'lukaf' og opholdsrum om bord på skibe). Han har været pensioneret i et års tid og arbejder i dag i det civile som vagt.

"For mig var det vigtigt at acceptere, at det er sådan, det er nu, og det vil jeg gerne råde andre til. Indse tidligt, at tiden i Forsvaret har en ende. Man får ingenting ud af at stå på den anden side af hegnet og kigge ind og savne for meget," fortæller Søren.

Pensionen kommer snigende

Når Forsvaret i mange år har dannet rammen om en hverdag med vigtige gøremål og socialt samvær, kan det for mange være svært at forestille sig, at der kommer en tid, hvor det ikke længere er tilfældet. Men den kommer ikke flyvende i en F-16, sejlene i et gråt skib eller rullende tungt hen over jysk muld. Den kommer snigende et år ad gangen.

"Vi oplever, at nogle medarbejdere ikke har givet pension de store tanker, og den kan nærmest komme helt bag på dem," fortæller Jesper, seniorsergent og kursusleder for Forsvarsministeriets Personalestyrelses (FPS) seniorseminar.

FPS indbyder hvert år kommende pensionister til et dagsseminar, der skal lette overgangen fra Forsvaret til tilværelsen som pensionist i det civile. Her hjælper man

blandt andet de kommende pensionister med at sætte nogle tanker i gang, for udsætter man det, gør man sig selv en bjørnetjeneste, mener Jesper.

"Seminaret giver de deltagende mulighed for at møde ligesindede, giver inspiration til fremtiden og supplerer den viden, man kollektivt har. Det har stor værdi for dem, der deltager. Det kan de ikke få ved at gå på nettet eller sidde derhjemme," siger Jesper.

Flere steder fra er budskabet klart: Jo før man som kommende pensionist får tænkt tanker om sin pension, jo bedre stillet er man, når sidste arbejdsdag står i kalenderen.

"Jeg har nok forsømt at tænke over, hvad jeg vil nu. Så hvis jeg skal give et råd, så er det at sætte tankerne i gang tidligt. Hvad vil du gerne i fremtiden, for lige pludselig så virker dit id ikke længere til kasernen," fortæller Torben.

Det samme kan Erik, flyverspecialist i Flyvevåbnet, genkende i sine kollegaer. Han går selv på pension ved årsskiftet og mener, at man allerede, når man fylder 50 år, skal begynde at tænke over pensioneringen.

"To år før pension er alt for sent at begynde at tænke over fremtiden. Det er bedre at bruge god tid på at se lidt indad. For mange glemmer simpelthen, at lågen lukker," siger Erik.

Det handler om at finde værdi

Ifølge Erik er det ikke helt nok bare at finde

noget at fylde dagen ud med, når tiden ikke længere står på sejlads, øvelser i mudder eller tid i en Hercules.

"Egentlig handler det jo ikke om at 'finde noget at lave', for det kan alle. Det handler om at finde noget med værdi, og det kræver, at man sætter sig ned og kigger indad," lyder rådet fra Erik.

Han har valgt at gå ind i familiens pelsdyrvirksomhed, når pensionen træder i kraft. Han ser nu frem til at kunne bruge sin fulde opmærksomhed på den minkfarm, han i mange år har drevet ved siden af arbejdet i Forsvaret.

At finde noget, der giver en værdi, er vigtigt, lyder det også fra kursuslederen fra FPS. I samarbejde med A-kassen FTFA hjælper de på seniorseminarerne de deltagende med at udarbejde en såkaldt kompetenceliste.

"Mange har været i Forsvaret en stor del af livet, så de er ikke selv helt klar over, hvilke jobs de for eksempel kan tage ude i det civile. Det hjælper vi og FTFA dem med at se. På den måde får de lettere ved at finde et job, der passer dem ude i det civile, hvis det er det, de vil," fortæller Jesper.

FPS er ikke ene om at holde seminarer eller orienteringer for kommende pensionister. Også Hærens Konstabel- og Korporalforening (HKKF) Centralforeningen For Stampersonel (CS) og Hovedorganisationen af Officerer i Danmark (HOD) afholder lignende seminarer. ■

Erik går på pension ved årsskiftet. Han er flyverspecialist og mener, at man allerede, når man fylder 50 år, skal begynde at tænke over, hvad der skal ske efter pensionen, når man fylder 60 år. Han har valgt at gå ind i familiens pelsdyrvirksomhed, når han lægger uniformen.

Torben er major og for nylig pensioneret fra Hæren. Han erkender, at han har forsømt at tænke over, hvad han skulle lave efter pensionen. Hans råd til andre er derfor at få gjort sig nogle tanker i god tid.

FAKTA

Forsvarsministeriets Personalestyrelses seniorseminar:

Gennemføres fem gange i 2019;
tre gange i Jylland og to på Sjælland.

Har cirka 60 pladser pr. seminar
inklusive ægtefæller / samlever.

Varer én dag.

Seminarets formål:

At sætte kommende pensionister og deres ægtefæller/samlever i stand til at søge relevant rådgivning og vurdere økonomiske, pensionsmæssige, sociale og sundhedsmæssige forhold, der har betydning for den nye tilværelse efter afgang fra ministerområdet.

At give den enkelte deltager mulighed for at reflektere over hvorledes pensionstilværelsen skal formes.

At give den enkelte deltager gode værktøjer til og muligheder for at netværke for at forberede og lette overgangen til en indholdsrig tilværelse som senior, pensionist eller på arbejdsmarkedet på ny.

Læs mere på FIIN eller på
<http://medarbejder.forsvaret.dk/Ansaettelsesforhold/Seniorseminar>

Tilmeld dig

Med ForsvarsInfo får du information, du kan bruge i hverdagen om din enhed, dit tjenestested, dit værn og hele Forsvaret – direkte på mobilen.

Nyheder

Med ForsvarsInfo får du for eksempel det seneste nyhedsbrev fra din værnschef eller din enhed. Du får også podcasts, videoer og servicebeskeder som er relevante på dit tjenestested.

Mobil

Net-Pc

Tablet

Fiin-pc

Pratisk info

Du kan søge efter praktisk information, som hjælper dig i hverdagen. For eksempel om træning, HR, mundering eller booking af forplejning.

Tilmeld dig her

Scan QR-koden eller tast linket ind på din smartphone:

bit.ly/2joiMkQ

Ved du, hvad dine kollegaer i hele Forsvaret laver?
I Stafetten stiller vi spørgsmål om dit job, og du sender stafetten videre.

AIMA SIKRER, AT SKROGET ER TÆT OG SKRUEN FRI

Skibsdykkerne på Forsvarets inspektionsskibe og inspektionsfartøjer i Nordatlanten er med til at sikre, at skibene kan operere sikkert og forsvarligt. De inspicerer blandt andet skroget og skruen, hvis skibet har været igennem svær is. Og så kan de hjælpe til ved søredning og eftersøgning.

TEKST OG FOTO: STEFFEN FOG / VFK

DYK På inspektionsfartøjet "Ejnar Mikkelsen" hedder en af skibsdykkerne Aima. Hun er 27 år og kommer fra Narsaq i Grønland.

"Som skibsdykker kigger man på skibets skrog – hvis man har mistanke om, at der er noget galt. Og man kigger på skibets rør og skruer, hvis for eksempel der er et tov, der har sat sig fast eller lignende," forklarer Aima. Hun kan godt lide at være skibsdykker.

Spørgsmålet

Hvad laver en skibsdykker

Forklaringen at ganske enkel.

"Det er et fedt arbejde, vi har. Det er bare dejligt at dykke. Der er fred nede i vandet. Ingen larm, og man er bare sig selv," siger Aima Kruse Jensen.

Men hvorfor i Søværnet?

"Jeg har altid gerne villet sejle med Søværnets skibe i Grønland. Tanken kom, fordi en af mine kollegaer, Aputsiaq, er i Forsvaret. Han stammer fra den samme by som mig, nemlig Narsaq i Syd-

grønland," forklarer Aima.

"Ikke nok med, at man ser sit eget land, Grønland – det er der ellers ikke så mange muligheder for, fordi det er dyrt – man får også mulighed for at hjælpe til der, hvor der er brug for det. For eksempel sidste år ved Nuugaatsiaq (flodbølgekatastrofen i Grønland i sommeren 2017, red.) og ved redning og eftersøgning," siger Aima.

Hun har selv oplevet, at hendes kundskaber med det grønlandske sprog har været til stor nytte i Forsvaret, for eksempel under søredning, hvor besætningen kan stå og skulle tage imod nødstedte, som ikke taler hverken dansk eller engelsk:

"Der er jo stor mangel på grønlandsktalende. Mange grønlandere taler ikke dansk, og så er det fedt, at man kan træde til og oversætte for dem," siger Aima.

"Hvis folk gerne vil være skibsdykkere, så skal de bare prøve det. Tag chancen! Det er fedt at være dykker," siger Aima. ■

Aima spørger:

Hvad laver en ansat ved Flyvevåbnets Fototjeneste?

UDPLUK AF UDDANNELSER DU KAN SØGE NU

- Sprogofficer
 - arabisk
 - russisk eller
 - dari
- Sergent i Søværnet
- Flymekaniker

Find dem alle på karriere.forsvaret.dk

Følg Forsvarets uddannelser på

FORSVARET PÅ DE SOCIALE MEDIER

Følg Forsvaret på INSTAGRAM her:
<https://www.instagram.com/forsvaret.dk/>

JEG LÆSER, SER OG HØRER

Trident Juncture indtog også Forsvarets sociale medier

Det var ikke kun Norges fjelde, som i oktober og november var fuldt optaget af den store NATO-øvelse Trident Juncture. Forsvarets sociale medier har været fyldt med spændende videoer og fede billeder. På Facebook kunne man blandt andet følge Jyske Dragonregiment, da de testede leopardkampvognenes kapacitet til at krydse en strømmende og bred norsk flod. Forsvaret havde samlet set over 1.300 medarbejdere med på øvelsen. På Instagram har nogle af medarbejderne delt deres egne billeder fra øvelsen under hashtagget #værdatkæmpefor. Herunder kan du se to af dem.

Ejerne til #værdatkæmpefor-billederne, som vi trykker i hver udgave af Forsvarsavisen, vinder fedt merchandise og løbesæt. Du kan også vinde ved at bruge hashtagget på Instagram.

ØNSKER DU AT MØDE VERDEN SOM SPROGATLET?

Vil du være nøglen til kommunikation med lokalbefolkningen dér, hvor Forsvaret opererer? Som sprogofficer i arabisk, russisk eller dari bliver du i stand til at fungere som tolk og kulturvejleder.

Ansøgningsfristen er 7. januar 2019

Læs mere og ansøg på sprogofficer.dk

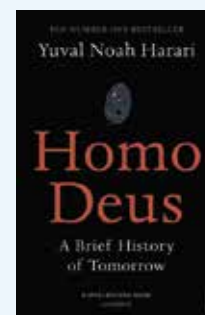

Homo deus

Af Yuval Noah Harari

LÆSER

Jeg læser på nuværende tidspunkt "Homo deus", som er efterfølgeren til "Sapiens" af Yuval Noah Harari, som er en yderst velskrevet historie om menneskeheden og dens udvikling, og hvor vi er på vej hen, baseret på den nyeste viden og fakta.

Cosmos

på Netflix

SER

Jeg er lige i gang med at se "Cosmos" på Netflix med astrofysikeren Neil Degraase Tyson, der tager os med på en rejse igennem tid og rum i universet, mens han forklarer fysikkens love.

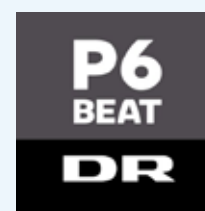

P6 Beat

på DR

HØRER

Jeg hører altid P6-beat om morgenen, da jeg godt kan lide en god start på dagen, og jeg synes, at de spiller den bedste musik - bortset fra når de spiller "Bisse".

Frank

Opsøgende rådgiver
 Veterancentret

HENRIK RYBERG:

”OPBAKNING ER AFGØRENDE FOR SUCCES”

Forsvarsakademiet er klar til at investere i nye it-systemer, hvis det er det, der skal til, for at digital læring bliver en succes. Det slog Henrik Ryberg fast efter Forsvarsakademiets uddannelseskonference

AF KATHRINE HØJTE LYNGGAARD / FAK

Kompetencebaseret uddannelse og fleksibilitet er to nøgleord i dine tanker om fremtidens uddannelser. Hvad er dit vigtigste argument for at gå i den retning?

Q&A Udviklingen går stærkt, og der opstår hele tiden nye læringsbehov. Indtil nu har vi i grove træk forsøgt at lægge de nye krav ind i grunduddannelserne. Det kan vi ikke blive ved med. I stedet skal vi have mere fleksible uddannelser, således at medarbejderne lettere kan lære de ting, de skal kunne, når de er på arbejdspladsen. Jeg mener ikke, at det giver mening at lære noget i en grunduddannelse, som man først skal bruge i et job otte år senere. I den forbindelse bliver de digitale værktøjer en vigtig medspiller. Det betyder nemlig, at en medarbejder i større omfang kan tage et online uddannelsesforløb, når vedkommende oplever, at der er behov for at lære nyt i den stilling, han eller hun sidder i. Selv om jeg ikke tror, at vi vil opleve masseudvandring, hvis ikke vi omstiller os digitalt, så er det uden tvivl et vigtigt værktøj til at rekruttere og fastholde nye studerende

Hvordan forholder du dig til kritikken af de nuværende digitale systemer?

Afstemningerne viste, at mange ikke me-

ner, at vi har de systemer, der skal til for at understøtte digital undervisning og læring. Det er vi nødt til at tage alvorligt. Vi skal have undersøgt, hvad roden til problemet er. Er mere uddannelse i de nuværende systemer nok? Eller er det helt nye systemer, der skal til? Mange savner mere intuitive systemer. Det er en væsentlig parameter. Jeg mener, at vi bør eksperimentere med nogle mere intuitive systemer, og hvis det viser sig, at det gør en positiv forskel, så må vi investere i det.

Hvad er det vigtigste, du tager med dig fra konferencen?

At der sidder en masse dygtige og kompetente mennesker på uddannelsesområdet i dag, og hvis vi kan samle de fælles kræfter og færdigheder, så har vi et stort potentiale i Forsvaret. Det synes jeg er meget opløftende, og det skal vi have sat bedre i system. Det var også derfor, at vi lavede digitale afstemninger, hvor vi bad om folks holdninger til forskellige spørgsmål. Hvis ikke hovedinteressenterne tror på projektet, er det meget svært at få det til at lykkes. Heldigvis viste afstemningen, at et flertal var enige i de tanker, FAK gør sig om fremtidens uddannelser. ■

UDDANNELSESFORSKER: ”FREMIDENS STUDERENDE VIL GRINE AD OUTLOOK”

Forsvaret vil opleve masseudvandring, hvis ikke man møder de unges digitale forventninger, lød det fra ekspert på Forsvarsakademiets uddannelseskonference.

AF KATHRINE HØJTE LYNGGAARD / FAK

LÆRING Der var stille i salen et øjeblik, da deltagerne på uddannelseskonferencen fandt deres mobiltelefoner frem fra bukselommer og tasker. Kort forinden havde kontreadmiral Henrik Ryberg, chef for Forsvarsakademiet, bedt alle om at svare på et spørgsmål via en digital afstemning. Spørgsmålet lød: Hvad mener du, der skal til, for at digital læring kan blive en succes? 2, 3, 4. Svarene tikkede ind på den store skærm i salen.

”Simpelt og intuitivt”, ”tilretter sig til at modtage en generation af digitalt indfødte”, ”gamification”, ”standard applikationer for hele FSV”, ”smid ressourcer efter det”, ”det understøtter ikke smartphones godt nok”.

Meningerne var mange. Men det var tydeligt, at et flertal i salen ikke mente, at de nuværende digitale systemer understøttede behov, som succesfuld onlineundervisning kræver.

Digital teknologi skaber fleksibilitet Ovenstående problematik vender vi tilbage til. Først runder vi en anden afstemning, som der viste sig at være bred enighed om i salen. Det var en afstemning om Forsvarsakademiets to fokuspunkter for

fremtidens uddannelser i Forsvaret.

Før deltagerne blev bedt om at stemme, tegnede Henrik Ryberg konturerne for det opstillede fremtidsscenario. Det første fokuspunkt kaldte han ”kompetencebaseret uddannelse”. Det vil kort fortalt sige uddannelse, der målretter sig studerendes og medarbejdernes behov her og nu. For eksempel pegede han på, at det ikke giver mening, at de studerende på officersuddannelserne lærer at anvende særlige it-systemer, hvis de først skal bruge programmerne lang tid efter. Det bør læres, når behovet opstår. Det andet fokuspunkt var ”fleksibilitet i uddannelse”, som betyder, at undervisningen i højere grad skal være digital, så de studerende kan forberede sig og modtage undervisning, når det passer dem.

Via den digitale afstemning erklærede et stort flertal på 84,7 procent af deltagerne sig enige eller meget enige i de to opridsede fokuspunkter

På den baggrund må de væsentlige spørgsmål være: Hvad er det for digitale teknologier, uddannelserne har brug for, og hvilke forventninger har de studerende til fremtidens uddannelser?

Sms og mail bliver snart udfaset

De spørgsmål var ph.d. og lektor Jan Bisgaard inviteret til at give sine bud på. Han har forsket i, hvordan de digitale værktøjer

kan spille en rolle i fremtidens uddannelser. ”De unge mennesker er vant til at tænke i Facebook-grupper og i globale fora, hvor de mødes i interessefællesskaber og udveksler synspunkter og erfaringer. Der går ikke mange år, før mail og sms er udfaset og erstattet af kollaborations-platforme (samarbejdsplatforme, red.) og voice to text messages,” fortæller Jan Bisgaard i et interview på konferencen.

Til daglig underviser og forsker Jan Bisgaard ved Nationalt Center for Erhvervspædagogik på Københavns Professionshøjskole.

En platform som Facebook

Jan Bisgaard giver et eksempel på en god og nem teknologi fra sin egen hverdag.

”Hos os har vi udviklet vores eget system, som er fuldt integreret med organisationens andre platforme. Alle vores aktiviteter er samlet i ét virtuelt rum. Her er jeg medlem af forskellige grupper, hvor jeg kommunikerer og deler materialer med både studerende og kollegaer. Det er meget intuitivt ligesom Facebook, fordi det er den tænkning, vores studerende kender,” fortæller Jan Bisgaard og tilføjer:

”De studerende forventer at se intuitive og velfungerende platforme og redskaber, ellers vil I se masseudvandringer,” siger han. Flere af deltagerne på konferencen gav udtryk for at være enige i Jan Bisgaards ord

om fremtidens uddannelser, men på konferencens anden dag viste det sig, at ikke alle havde købt ind på præmissen. For eksempel lød det sådan her fra en af tilhørerne:

”Et af de argumenter, der oftest bliver brugt, når vi taler om at anvende flere digitale værktøjer i undervisningen, er, at digitaliseringen er kommet for at blive. For mig er det argument ikke nok. Det vigtigste må vel være, at de studerende bliver klogere af det.”

Foreholdt kritikken svarede Jan Bisgaard, at digitale værktøjer ikke i sig selv gør de studerende klogere. Men hvis de bliver brugt rigtigt, kan de skabe en bedre forståelse af stoffet hos de studerende. For eksempel forklarede Jan Bisgaard, at når hans elever skal læse en tung og svær tekst, så lægger han en video op i deres gruppe, hvor han præsenterer forfatter og dennes hovedpointer.

”Hvis mine studerende ser videoen, lige før de læser teksten, får de en større forståelse for stoffet, og det betyder, at vi når længere og dybere i vores diskussioner i klasselokalet eller i det virtuelle rum. Det giver også de fagligt svage en bedre forudsætning for at følge med,” fortalte han.

Uddannelseskonferencen fandt sted den 2. og 3. oktober på Skive Kaserne. 130 personer fra uddannelsesområdet i Forsvaret deltog. ■

VOXPOP

EN ”SKRÆMMENDE” OG ”OPLØFTENDE” KONFERENCE

130 personer deltog i årets uddannelseskonference. Her fortæller to af deltagerne, hvad de så frem til på konferencen, og om deres forventninger blev indfriet.

Mads
G7 Stab, Danske Division

”Jeg laver enhedsuddannelser for brigaderne, og jeg har især set frem til at få et indblik i, hvad Forsvarsakademiet tænker i forhold til fremtidens uddannelsesorganisering. Vi har haft mange gode diskussioner i løbet af konferencen, og jeg er både opløftet og skræmt. Skræmt, fordi jeg kan opleve, at Forsvarsakademiet (FAK) er afkoblet den operative virkelighed, hvor jeg befinder mig. Opløftet, fordi jeg her på konferencen møder mennesker, der gerne vil det fælles bedste, og fordi her er plads til at lytte og til dialog.”

Tina, sagsbehandler i uddannelses- og kontrolsektionen ved Trænregimentet, Aalborg

”Jeg har set frem til at deltage i gode debatter med andre, der brænder for uddannelsesområdet i Forsvaret. Hos os er vi godt i gang med at indføre 'on the job training', og det har været rigtig godt at snakke med de andre her på konferencen om, hvordan vi letter overgangen, og hvad vi kan gøre for at få det til at lykkes bedst muligt. Jeg oplever, at 'on the job training' måske er blevet problematiseret lidt mere end nødvendigt. Jeg håber og tror på, at vi kan få det til at fungere. Der kommer en ekstra uddannelsesbyrde for enhederne, så, som der blev sagt i et oplæg, skal vi være opmærksomme på, at der bliver givet tid og rum til læring.”

IDRÆTSFORBUND TILPASSER SIG SOLDATERNES TRAVLE HVERDAG

Dansk Militært Idrætsforbund fylder 100 år i november.

Det sker i en tid, hvor soldaternes uddannelsestid er knap, og det kan være svært at få tid til idrætsaktiviteter. Nye typer af stævner og tilbud til både veteraner og tidligere ansatte skal tiltrække og fastholde de aktive udøvere.

AF SUNE WADSKJÆR NIELSEN / VFK

IDRÆT

"Fægt! Allez!", råber dommeren, og straks efter hører man den klirrende lyd fra to kårder, der berører hinanden, da en af de hvidklædte fægtere gør udfald mod sin modstander. Et andet sted på Antvorskov Kaserne – ved en vej, der fører ud i øvelsesterrænet – har et par frivillige fra garnisonens lokale idrætsforening taget plads bag et bord. De er klar til dele startnumre ud til deltagere i forbundsmesterskaberne i 5- og 10-kilometer terrænløb (også kaldet "cross country"). Vejret er nærmest urealistisk godt for 12. oktober. Stævnet har været i gang i tre dage og der er fundet vindere i floorball. Et sådant stævne med flere forskellige idrætsgrene er et nyt initiativ, som Dansk Militært Idrætsforbund (DMI) har lanceret i sit 100. jubilæumsår for at gøre det nemmere at passe sporten ind i soldaternes stramme tidsplan. Netop den manglende tid er ifølge DMI's formand og stabschef i Hjemmeværnet, brigadegeneral Jette Albinus, en af foreningens store udfordringer.

"En idrætsforening som vores, der arbejder inden for de rammer, Forsvaret giver, er jo påvirket ligesom resten af strukturen hver gang, der sker ændringer, nedskæringer, og tiden til rådighed bliver mindre. Vi prøver efter bedste evne at tilpasse os, fordi vi stadigvæk i dag synes, vi har en vigtig rolle at spille. Ikke kun i forhold til at understøtte den militære profil med en god fysisk form men også til at man kan mødes på tværs både som ansat og tidligere ansat," siger Jette Albinus, der selv har været på det militære landshold i terrænløb.

Farvel til idræt i arbejdstiden

Groft sagt kan man dele DMI's historie op i to perioder. I perioden 1918-1989 var Forsvaret baseret på et mobiliseringsforsvar, og derfor var der rigeligt af værnepligtige, og det var ikke så svært for DMI at finde medlemmer og stæv-

nedtagere. Efter Den Kolde Krig skete der en målretning af Forsvaret til internationale operationer, og værnepligten fik mindre betydning, samtidig med at omstruktureringer og effektiviseringer tog fart. Det gjorde betingelserne for DMI sværere. Blandt andet blev muligheden for to timers idræt i arbejdstiden fjernet den 1. januar 2015.

"Da man ændrede det vilkår, gav det nogle udfordringer og påvirkede vores organisations vilkår, men vi er som forening og bestyrelse nødt til at forholde os til virkeligheden og få det bedste ud af det. Vi havde en nedgang, da den bestemmelse trådte i kraft, men nu prøver vi at kigge fremad," siger formanden.

Kaptajn Gilbert fra Flyverstaben følger intenst med i en fægtekamp i gymnastiksalen på Antvorskov Kaserne. Hans kone, Rikke, der er seniorsergent ved JMTO (Joint Movement and Transportation Organisation, red.) på Flyvestation Karup, er i ilden, mens han selv er skadet og kun med for kammeratskabets skyld.

"Jeg har dyrket fægtning, siden jeg var barn, og fandt så ud af, at det kunne jeg fortsætte med i Forsvaret. Det er en sport, der kombinerer fysik og eksplosionsevne, samtidig med at man skal tænke taktisk. Nogle kalder det skak med 100 kilometer i timen," siger kaptajn Gilbert.

Selvudråbt favorit

Ved terrænløbet er det sparsomt med deltagere. En flok værnepligtige fra Hesteskadronen møder op og får startnumre. Bestyrelsesmedlemmet kaptajn Jens, der til daglig gør tjeneste ved Jægerspris skydeterræn, spejder efter de værnepligtige fra 5. Uddannelsesbataljon. De er i dag til en vigtig prøve i førstehjælp – et eksempel på, hvordan

Fægtning i Slagelse. Kården skal justeres.

Sara Hjalager indskrives sig til Cross Countryløbet.

de værnepligtiges hektiske lektionsplan kan komme i karambolage med idrætsstævner. De kommer i sidste øjeblik, og Jens genkender Christian, der til gårdsdagens kammeratskabsaften skråsikkert sagde, at han ville vinde femkilometeren. Også den nykårede verdensmester i militær femkamp Sara Hjalager skal være med i løbet.

"Jeg er vild med det og holder øje med kalenderen og møder op til så mange af de ting, der er mulige for mig. Sidst i foråret var jeg til DMI Cross ved Blåvand, hvor det nok var den fedeste og hårdeste rute, jeg har løbet. I Forsvaret kender vi jo hinanden, og så har man jo sine interne konkurrenter fra de andre regimenter," siger Sara, der i dag optræder i en blå T-shirt fra Jydske Dragonregiments Idrætsforening. Hun skal løbe fem kilometer og må i dag primært konkurrere mod de mandlige løbere, da der ikke stiller andre erfarne løbere op i kvinderækken.

Sara og Brian er forbilleder

Formand for DMI, brigadegeneral Jette Albinus, er naturligvis glad og stolt over, at Sara Hjalager i jubilæumsåret tog VM-guld i militær femkamp.

"Når vi for eksempel har en dygtig atlet som Sara – eller tidligere, hvor vi havde Brian Dåsbjerg – giver det de unge mennesker i Forsvaret nogen at se op til. Det giver dem en motivation til at dyrke idræt, som jo understøtter den operative opgaveløsning," siger hun.

Også længere tilbage i historien har Dansk Militært Idrætsforbund haft topatleter. Den mest kendte er nok Niels Holst-Sørensen, der i 1946 vandt EM-guldmedalje i 400 meter løb og senere blev medlem af Den Internationale Olympiske Komité. Han havde også en god militær karriere, hvor han i årene 1970-1982 var chef for Flyvevåbnet og senere blev Danmarks repræsentant ved NATO's militærkomité.

I dag er det svært at dyrke sport på eliteplan samtidig med, at man er fastansat i Forsvaret. Derfor har sportsfolk som Brian Dåsbjerg og Sara Hjalager en løsere tilknytning

To værnepligtige fra Hesteskadronen under Cross countryløbets fem kilometer stafet.

Indtil 1960'erne var ridning en vigtig militær sport blandt andet, fordi kadetterne skulle bestå en rideprøve.

til Forsvaret gennem Hjemmeværnet eller reserven. I det hele taget har DMI i de senere år i højere grad end tidligere åbnet op for, at tidligere ansatte, veteraner og pårørende også kan være med til stævner. Særligt veteraner er en målgruppe, der ligger foranden meget på sinde.

”Der er nogle aktiviteter som for eksempel bueskydning, hvor man sagtens kan stå side om side, også selv om man er veteran med fysiske eller psykiske udfordringer. Der er masser af muligheder. Man kan cykle sammen og løbe sammen, som de eksempelvis gør i DIF Soldaterprojekt. I DMI skal vi blive bedre til at samarbejde lidt tidligere med de mange idrætsprojekter, som er målrettet veteraner, så vi står der, når de stopper, og kan tilbyde veteranerne at fortsætte med at dyrke idræt i DMI. Det er det, vi gerne vil, men vi er ikke kommet i mål med det endnu.”

Sindssygt at slå verdensmesteren

Crossruten i Slagelse skal gennemløbes to gange, og første gang løberne passerer mål på femkilometeren er Sara Hjalager i spidsen for både mænd og kvinder. Men hun har den selvsikre værnepligtige Christian lige i hælene. Omkring 10 minutter senere har Christian overhalet hende og kommer først i mål i tiden 19.54.

”Det er altid sjovt at vinde og løbe. Og det var meget sjovt at prøve det i terræn i dag. Så i går, da vi var til noget i sergentmessen (til kammeratskabsaften, red.), fik vi også talt med de andre delinger, spist og drukket lidt med dem. Det gør en hel del for fællesskabet,” siger Christian.

Han er ikke klar over, at han lige har slået den kvindelige verdensmester i militær femkamp.

”Hold da kæft! Det er sgu da meget fedt. Sindssygt!”, siger han, da han får det at vide.

Dansk Militært Idrætsforbund fylder 100 år den 23. november 2018. ■

FAKTA OM DMI

Dansk Militært Idrætsforbund (DMI) blev stiftet den 23. november 1918 af kaptajn Herbert Stanley Sander, som var fægter.

DMI har i alt 43 forbundsforeninger (idrætsforeninger), heraf to i udlandet: Szczecin (Stettin) i Polen og Geilenkichen i Tyskland.

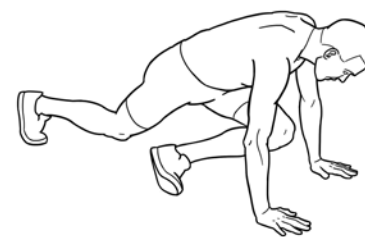
DMI har et medlemstal på cirka 15.400 personer.

DMI afholder årligt 16 stævner, hvoraf tre er officielle under Danmarks Idrætsforbund. Det er følgende discipliner: Militær femkamp, feltspor og biathlon orientering.

TRÆNINGSTIPPET

Denne udgaves træningstip er cirkeltræning med fokus på en kombination af bevægelighedstræning og udholdenhedstræning.

Træningen bidrager til en forbedret kondition og dermed løbedelen af basiskravet, men vil samtidig også stimulere kroppen ud i nogle bevægelsesmønstre, den måske ikke helt er vant til.

Gennemfør 4-5 runder af følgende øvelser som 30 sekunders arbejde og 30 sekunders pause inden næste øvelse og mellem runderne:

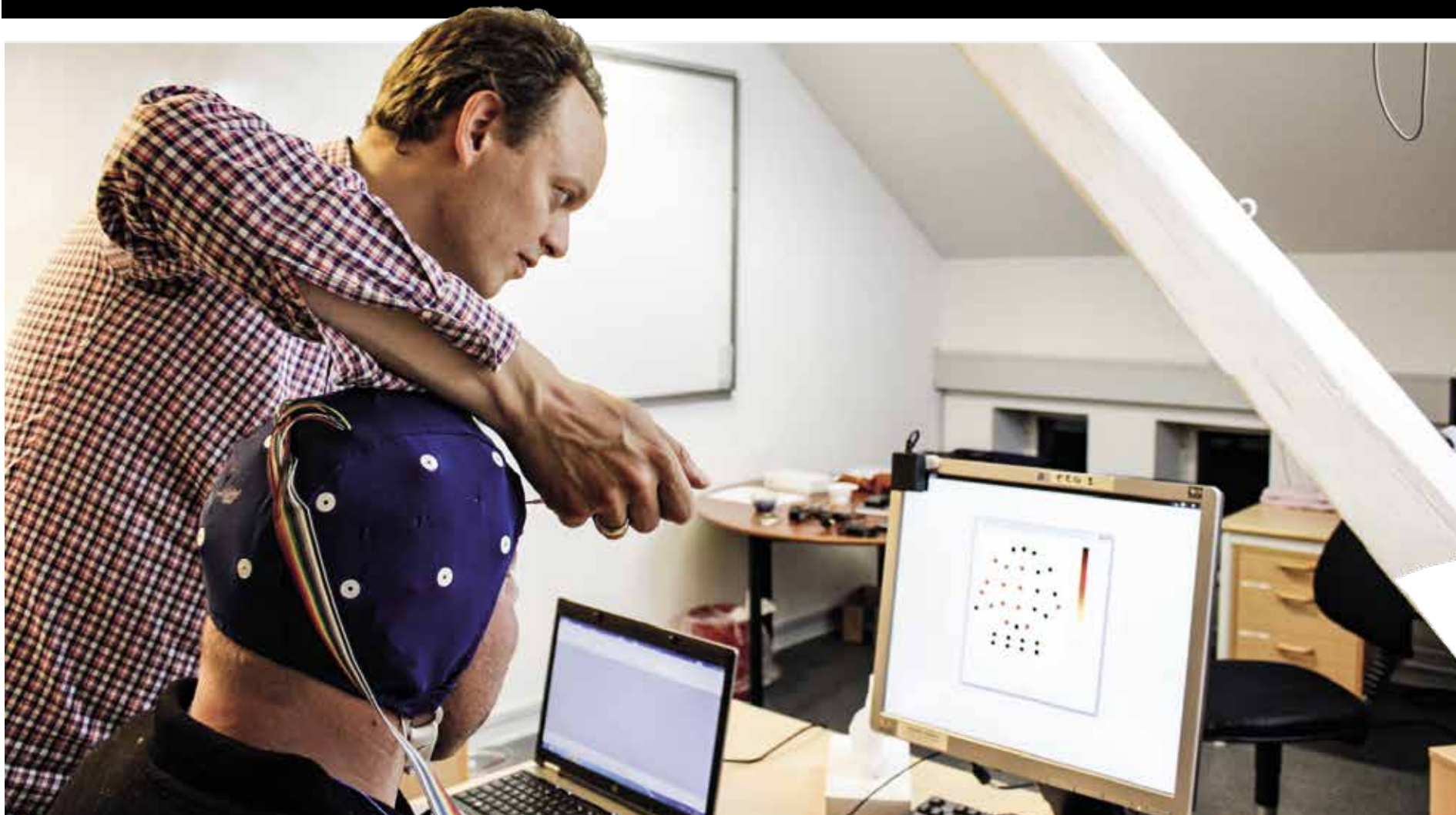
- **Sidestep over boks/skammel**
- **Mountain climbers**
- **Frem og tilbage-løb mellem to punkter**
- **Reaktionsøvelse**

Den første runde kan eventuelt anvendes som opvarmning og til at få tilpasset øvelserne. I de følgende runder kan du se, hvor mange gentagelser af hver øvelse du kan nå, og eventuelt sammenholde dine resultater med en kollega.

Alle øvelser kan ses i appen Træn med Forsvaret eller på <https://traenmed.forsvaret.dk/>

Programmet tager 16-20 minutter og er ideelt til pausen, til mikrotræning på gangen, på skydebanen, på skibet, eller hvor der er lidt plads, både fysisk og i tid. For at have størst effekt bør programmet gentages tre gange om ugen eventuelt efter anden udholdenheds- og styrketræning.

God træning!

Før Kasper Eskelund kan måle veteranernes hjerneaktivitet, skal de have fintfølede elektroder på hovedet, som kan måle de forskellige centre i hjernen.

NY BRIK TIL AT FORSTÅ PTSD

TEKST OG FOTO: KRISTINA SCHÖNNEMANN
JENSEN / VETERANCENTRET

FORSKNING To veteraner kommer ind af døren hos deres psykolog og fortæller hver med deres ord, at de har mistet glæden ved deres liv, og at alt er som hyllet ind i gråt. Herfra begynder psykologens arbejde med at finde ud af, hvilke behandlingsformer der kan gavne den ene, og hvad der måske er bedre for den anden.

Sådan er praksis i dag, men når Veterancentret kigger ind i fremtiden, håber forskerne Karen-Inge Karstoft og Kasper Eskelund, at man kan kvalificere psykologens erfaringer med det, der kaldes profilbaseret behandling. De to forskere har gennemført et forsøg, der skelner to typer af PTSD fra hinanden.

"Personer med traume-reaktioner er ikke ens, og nu kan vi i hvert fald skelne mellem to måder at reagere på ved at måle veteraners hjerne under en simpel test. Den ene er præget af depressionslignende symptomer, mens den anden er kendetegnet ved følelsestomhed og en manglende adgang til at føle sorg eller glæde," siger forsker Karen-Inge Karstoft.

Umotiveret eller uden reaktion

Testen er en opgave eller et

minispil, hvor veteranen sidder ved en computer med elektroder på hovedet, som kan måle hjerneaktiviteten. På skærmen viser spillet to smileys, hvor veteranen på en tiendedel sekund skal finde det ansigt, der smiler mest.

Forskellen vil i begyndelsen være umulig at se, men da øvelsen gentages 100 gange hurtigt efter hinanden, kan testpersonen over kort tid lære at afkode bedre. For hvert rigtigt svar belønner spillet testpersonen med 10 øre. Da forskerne studerede veteranernes score i spillet og holdt dem op mod hjerneaktiviteten, var der en uventet forskel på de to grupper," fortæller forsker Kasper Eskelund.

"Den følelsestomme gruppe af veteraner havde ikke problemer med at motivere sig til opgaven og lærte også undervejs at forbedre deres score. Anderledes var det for dem med depressionslignende symptomer. De havde svært ved at motivere sig til opgaven og lærte ikke af deres erfaringer undervejs. Til gengæld reagerede deres hjerner normalt på belønningen, når de svarede rigtigt, mens de følelsestomme veteraner ikke glædede sig eller reagerede følelsesmæssigt på spillet," siger han og fortsætter:

"Den ene kender vi måske som en person, der upå-

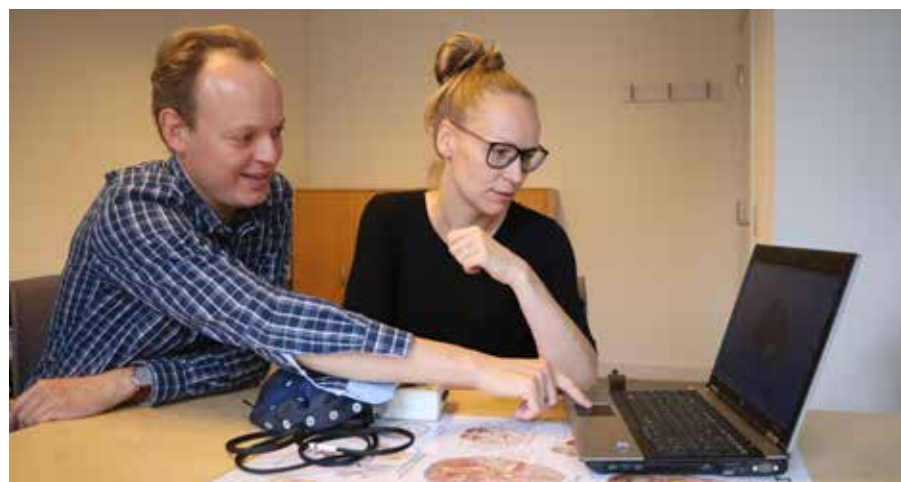
virket passer sit arbejde og møder op til sine tider hos psykologen, men som måske mangler ansigtsmimik og har et tomt blik. Mens en person med depressionslignende symptomer slet ikke er så mødestærk, men måske snarere har tendens til at isolere sig og miste motivationen til at gøre noget."

Uventet resultat

Mønsteret havde de danske forskere ikke regnet med at finde, og forskningsresultatet har da også vakt nysgerrighed blandt flere af Veterancentrets samarbejdspartnere, både nationalt og internationalt. Derfor har Veterancentret modtaget fondsstøtte til at sætte endnu et forsøg op for at se, om forskerne vil finde samme resultat igen. Det større perspektiv i arbejdet er at føre erfaringerne fra forsøget over i Veterancentrets behandling af PTSD-ramte veteraner.

"Det betyder jo ikke, at man ikke behøver en psykologvurdering, men når vi i Veterancentret i fremtiden indfører profilbaseret valg af behandling, kan vi hurtigere og med større sikkerhed vælge, hvilken hjælp der har størst chance for at give bedre livskvalitet," siger Karen-Inge Karstoft. ■

Forskere fra Veterancentret har lavet et forsøg, som kan adskille to forskellige typer af PTSD-ramte veteraner fra hinanden. Et fund, der kan pege ind i fremtidens behandlingsarbejde.

Forskerne Kasper Eskelund og Karen-Inge Karstoft har ved at måle veteranernes hjerneaktivitet i de forskellige centre i hjernen fundet en test, der kan skelne to typer af PTSD fra hinanden.

FAKTA

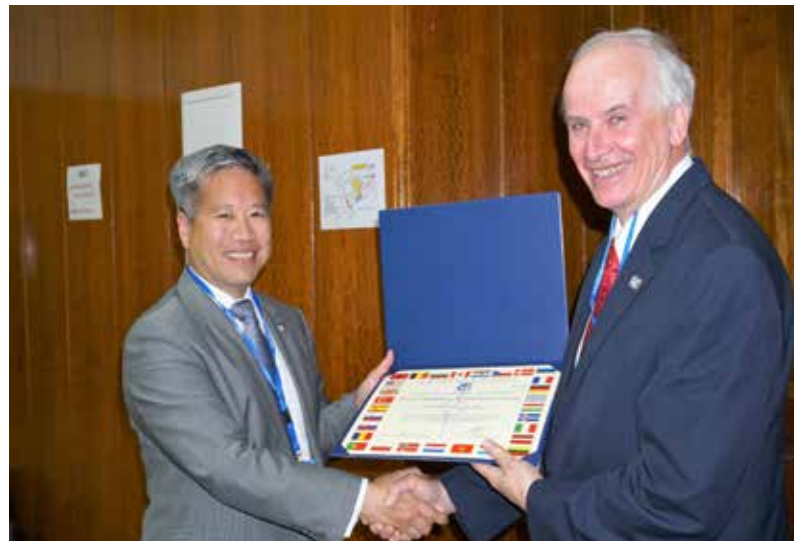

Forsøget er publiceret i European Journal of Psychotraumatology under titlen "Anhedonia and emotional numbing in treatment seeking veterans behavioural and electrophysiological responses to reward".

Veterancentrets forskere breder i 2018 forsøget ud med en opfølgende undersøgelse, som støttes økonomisk af Helsefonden.

PROFILER

NIELS HÆDRET FOR SIT ARBEJDE I NATO

Niels Krarup-Hansen har længe spillet en unik rolle i det danske NATO-bidrag, og derfor har han nu modtaget en personlig pris som anerkendelse for hans arbejde.

AF CAMILLA ADAMS / FMI

PRIS Gennem de seneste 40 år har Niels Krarup-Hansen arbejdet intensivt med modellering og simulation til brug i forsvarsmæssig sammenhæng både i nationalt og internationalt regi, primært i NATO. Under NATO Science & Technology Organization (STO), som er verdens største forskningsnetværk, har Niels i en årrække været toneangivende i NATO Modelling and Simulation Group (NMSG) både på panelniveau samt i underliggende forskningsgrupper. NMSG har anerkendt Niels' arbejde og tildelt ham NMSG Excellence Award 2018, som er en personlig pris.

I dag sidder Niels som seniorrådgiver i Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI), hvor han blandt andet sørger for, at Forsvaret får leveret opdaterede og relevante simulationssystemer til soldaterne. Han kom til FMI i 2007 fra det, der dengang blev kaldt Forskningstjenesten, hvor han havde været siden 1975.

"Jeg udarbejder og opdaterer vores danske system og indkøb af nye systemer baseret på soldaternes behov, så de kan træne og blive endnu dygtigere. Simulation sikrer liv. Jo bedre soldaterne er forberedt, når de kommer ud i ubehagelige situationer, des bedre kan de håndtere det, og dermed mindskes risikoen for at miste liv," fortæller Niels.

Vigtig medspiller i NATO

Men han sjældent at finde bag sit skrivebord i Ballerup. Som en del af det lederteam, som rådgiver den nuværende formand for NATO Modelling and Simulation Group (NMSG) bruger Niels en del af sin tid i internationalt regi. I NMSG udvikles forskellige former for simulation og simulatorer til NATO- og partnerlande, herunder blandt andet til træning, uddannelse og konceptudvikling.

"I NMSG står vi for alt, der har med standarder på området at gøre, udvikling af prototyper og internationalt samarbejde på det her område. Danmark er nødt til hele

tiden at være opmærksomme på, hvad NATO gør, og sørge for, at vores systemer er kompatible. Som et lille land får vi lov til at sidde med ved bordet med de store nationer, som lægger mange kræfter i dette arbejde. Derfor er det en investering fra dansk side, hvor vi får meget mere med hjem, end vi kan bidrage med," forklarer seniorrådgiveren.

Som den første dansker har Niels selv bestridt stillingen som formand for NMSG i en toårig periode fra 2010-2012. Hans store viden inden for området og lange erfaring i NATO-sammenhæng var årsagen til, at han modtog den personlige anerkendelse fra gruppen.

Civilingeniør og reserveofficer

Niels Krarup-Hansen er uddannet civilingeniør, og samtidig er han pensioneret reserveofficer, hvor han opnåede en rang som major. Han kom ind i Forsvaret efter endt uddannelse i en speciel ingeniørordning, hvor han aftjente almindelig værnepligt og tog reserveofficersuddannelse for derefter

at gøre gavntjeneste ved Forskningstjenesten.

"Efter min reserveofficersuddannelse tog jeg et job ved Forskningstjenesten som civil forsker. Jobbet gik i høj grad ud på at beregne optimal armering af vores fly samt sørge for at vurdere sikkerheden af vores egne flyvestationer," forklarer han.

Efterfølgende brugte Niels de næste 20 år som Søværnets primære teknologirådgiver. Gennem det meste af sin civile karriere har han samtidig været aktiv reserveofficer – blandt andet ved flere landkommandoer, Søværnets Operative Kommando (SOK) samt ved Korpskommandoen i Stettin i Polen. Dette har givet ham en stærk forståelse for soldaternes vilkår.

"Jeg ved, hvad soldaten er udsat for, og det har for mig været en god kombination til det civile job," bekræfter Niels.

En unik karriere

Inden Niels kom til FMI, var han i en årrække daglig leder af en tæn-

ketank kaldet Forsvarsministerens Rådgivnings- og Analysegruppe (RAG), som skulle levere uafhængige rådgivende rapporter og analyser til forsvarsministeren og forsvarsudvalget. Endvidere gennemgik han det store kursus på NATO Defense College kort efter den kolde krigs afslutning.

Med en fortid inden for et utal af arbejdsgrupper, udviklingspaneler og symposier i NATO-regi kan Niels se tilbage på en lang og unik karriere. Men selv om hårpragten nu er skiftet til grå nuancer, er seniorrådgiveren endnu ikke klar til at takke af.

"Jeg har en vældig spændende hverdag fuld af udfordringer. Den dag, hvor man ikke er med allerforrest i bussen, skal man tage sit tøj og gå på pension. NATO-samarbejdet betyder, at vi i sidste ende kan skabe systemer, som gør livet sikrere for vores soldater, og det er derfor, vi er her. Og jeg har stadig lyst til at bidrage både nationalt og internationalt," siger Niels Krarup-Hansen. ■

Vinderne af uddannelsesprisen er...

FORSVARSAKADEMIET: Forsvarets uddannelsespris går i år til kaptajn Peter Hartvig Andersen og seniorsergent Mikael Dommerby Knipschildt for deres arbejde med taktiske læringsvideoer. "Vi er både glade og overraskede. Vi vidste, at vi ville få konkurrence til stregen, da vi var oppe mod fire rigtig stærke kandidater til prisen," lød det fra de to vindere. Forsvarets Uddannelsespris tildeles en person, en gruppe eller et pro-

jekt, som har ydet en særlig indsats inden for uddannelse og læring i Forsvarsministeriets concern. Peter og Mikael blev indstillet af Hærens Sergentskole (HSGS) og Hærhjemmeværnsskolen (HVS), og begrundelsen lød bl.a.: "HSGS og HVS startede i 2016 et projekt med taktiske læringsvideoer (...) Erfaringerne overstiger forventningerne (...) Peter har været omdrejningspunktet for projektet,

og har været dygtig til at inddrage alle relevante myndigheder og ressourcepersoner i projektet. Mikael har bidraget til den militære faglighed i videoerne, men også med pædagogisk viden i opbygningen af videoerne." De andre nominerede til prisen var major Hans Lundsgaard, orlogskaptajn Frank Jeppesen, studielektor Louise Gro Frølund og AG Militær Fysisk Træning. ■ /KHL FAK

INTERVIEW

Fra kommandovejen til omsorgen for det hele menneske

Siden en brigadegeneral en sen aften roste Lars Kvist for hans arbejde som sanitetssoldat under en øvelse, har han vidst, at det var det, han ville - at gøre en forskel ved at hjælpe mennesker i nød. I dag bruger han alt det, han har lært på sine syv år i Forsvaret, som ambulanceredder for Falck.

AF CAMILLA THORUP CHRISTOFFERSEN / FOTO: SARA SKYTTE

REDDER Det kom helt naturligt til Lars Kvist, derude på slagmarken, hvor han sammen med sin deling rykkede frem i skyttegravene: at yde førstehjælp til den sårede soldat fra fjendens linjer, der var blevet efterladt under tilbagetrækningen.

Det var jo det, den dengang 20-årige Lars Kvist havde lært under sin træning, så mens øvelsen i terrænet ved Oksbøl buldrede og bragede omkring ham, stoppede han bare op og hjalp, så godt han kunne.

Senere, da mørket var faldet på, og han sammen med sin gruppe var ved at gøre klar til natten i den pansrede mandskabsvogn, de skulle sove i, sendte hans gruppefører ham ud i mørket. Brigadegeneralen ville tale med ham.

“Der måtte jeg lige synke en ekstra gang, og jeg begyndte hurtigt at tænke tilbage på, om jeg havde fået lavet noget lort under øvelsen, som jeg skulle have skældud for. Jeg var jo bare en lille konstabel, så hvad ville brigadegeneralen med mig,” fortæller Lars Kvist.

Men generalen var der ikke for at kritisere. Han ville i stedet rose Lars Kvist for den indsats, han havde gjort med sit førstehjælpsarbejde, da han hjalp soldaten fra fjendens lejre. Det havde været mere, end nogen havde forventet af ham. “Det var jo noget af en anerkendelse, og jeg kan huske, at jeg lige voksede lidt dér. Og at jeg tænkte, at her var noget, jeg virkelig kunne finde ud af,” husker Lars Kvist.

1.300 ansøgere til 40 pladser

I dag er han 30 år gammel og har skiftet sin syv år lange karriere som sanitetssoldat i Forsvaret ud med en civil tilværelse. Men den røde tråd har han holdt ved siden den aften i Oksbøl. Han er blevet ambulanceredder for Falck i Aalborg.

“Det var ikke svært for mig at vælge, hvad jeg gerne ville, da min tid sluttede i Forsvaret. Jeg vidste, at jeg ville arbejde videre med førstehjælp, og en af de oplagte muligheder var at få job hos Falck,” siger Lars Kvist.

Derfor søgte han ind på ambulanceredderuddannelsen, men selv om han havde masser af erfaring med sig, skulle der tre forsøg til, før han kom ind.

“Vi var 1.300 ansøgere om cirka 40 pladser på uddannelsen, og jeg fik ros for mit cv, men jeg faldt nok lidt på omsorgsdel-

en, altså det med at være åben, nysgerrig og god til at snakke folk til ro,” siger Lars Kvist.

Raske mænd piber ikke

Det var nemlig ikke lige dét, der havde fyldt mest i hverken hans uddannelse eller hans arbejde som sanitetssoldat i Forsvaret, hvor miljøet var meget anderledes, og hvor arbejdspresset for eksempel under udsendelser til Kosovo og Afghanistan var til at tage at føle på.

“Der var aldrig tid til så meget snak, og slet ikke om følelser eller private ting. For det første kunne mit arbejde foregå under et angreb for eksempel, og så handler det jo først og fremmest om hurtigt at få folk i sikkerhed. Og for det andet er Forsvaret

Udstyret og fremgangsmåden er jo nøjagtig den samme, uanset om man skal redde folk i Afghanistan eller Nordjylland.

Lars Kvist

et sted med raske unge mænd, der ikke piber eller på den måde viser svaghed,” siger Lars Kvist.

Så han måtte en tur omkring hjemmeplejen og lære at håndtere en ny patientgruppe - ældre, syge mennesker - før han endelig kom ind på drømmeuddannelsen.

“Herude på den anden side handler det ikke nødvendigvis om at få noget gjort hurtigt, men mere om at vise omsorg og empati. Det handler om det hele menne-

ske, så man skal være åben og interesseret, når en patient åbner sig og deler nogle ting. Og det skulle jeg nok lige lære,” siger ambulanceredderen.

Farvel til “javel”

Samtidig var der ét vigtigt ord, Lars Kvist var nødt til at aflære sig selv - en indgroet vane fra Forsvaret, som ikke rigtig hører hjemme på en almindelig arbejdsplads: “Javel.”

De første mange gange, han var med på ambulancetur, og hans kollega i bilen bad ham gøre noget eller hente et stykke udstyr, fløj det ud af ham, uden han overhovedet tænkte over det.

“Det var jo helt naturligt for mig at sige javel, så det gjorde jeg bare,” siger Lars og griner lidt.

I dag har han dog droppet det helt, og det er han glad for.

“I en ambulance er du jo ikke en del af noget hierarki, du har ikke nogen overordnet på den måde. I en ambulance er du del af et team, hvor I gennem dialog og samarbejde finder den bedste løsning. Der er selvfølgelig én, der har ansvaret, men man skiftes til at have kontakt med patienten fra gang til gang. Det er bare en anden måde at arbejde på,” forklarer Lars Kvist.

Savner hierarkiet

Lige præcis det stramme hierarki kan han godt savne fra tid til anden. De meget faste rammer og kommandovejen, hvor det hele kunne koges ned til, at han adlød den ordre, han fik - uden at stille spørgsmål.

“På en måde var det simplere i Forsvaret. Man kendte sin rolle og sin plads, og man gik med den her følelse af at være en del af noget stort, hvor vi alle sammen arbejdede hen mod ét fælles mål. Alting var meget konkret på den måde,” siger Lars Kvist.

Han nåede i løbet af sine syv år som konstabel at blive udsendt to gange - til Kosovo og til Afghanistan. Begge udsendelser var efter eget ønske, fordi han gerne ville prøve sin træning og sin uddannelse af, derude hvor der virkelig var noget spil.

“Det var både spændende og hårdt at være udsendt. Især i Afghanistan kunne vi mærke, at der uden for lejren var nogle mennesker, der ikke ville os det godt, og under den udsendelse var mit adrenalinniveau nok lidt for højt. Selv om vi kun havde en enkelt såret i min gruppe, så jeg mange syge og sårede på infirmeriet alligevel,” siger Lars Kvist, der tog en aktiv beslutning om ikke at lade sig

LARS KVIST

30 år

KARRIERE I FORSVARET

August 2007 - februar 2009: Værnepligtig, HRU og KFOR19-udsendelse til Kosovo med 2. Esk, “SINE”-kompagniet, JDR.

Februar 2009 - juni 2014: Konstabel, sanitetsbehandler ved Sanitetskompagniet.

Januar 2010 - februar 2011: MISU og ISAF10-udsendelse til Afghanistan som sanitetsmand med SANDEL.

KARRIERE UDEN FOR FORSVARET

Juni 2014: optaget på redderuddannelsen
August 2016: færdiguddannet ambulanceassistent

Herefter ansat som ambulanceassistent ved Falck Aalborg

udsende mere efter Afghanistan.

“Jeg syntes, jeg havde taget min tårn. Men jeg ville ikke have undværet udsendelsen. Der opstår en nærhed og et unikt kammeratskab, man ikke finder andre steder, når man er så tæt sammen i sådan en situation,” tilføjer han.

Videre fra rutinen

Adrenalinsuset får han nu alligevel fra tid til anden, selv om den akutte livsfare er et arbejdsvilkår, Lars Kvist har vinket farvel til. “De fleste dage er stille og rolige, og vi har god tid til at møde de mennesker, vi kommer ud til. Men når vi først kører med udrykning og ikke ved, hvad det er, vi kommer ud til, kan jeg godt mærke det i kroppen. For selv om alarmen lyder på én ting, for eksempel et solotrafikuheld, kan virkeligheden sagtens være en anden,” siger Lars Kvist.

I de situationer er han glad for, at han har en solid træning og et indgående kendskab til førstehjælps trin og rutiner at falde tilbage på fra sin tid i Forsvaret.

“Udstyret og fremgangsmåden er jo nøjagtig den samme, uanset om man skal redde folk i Afghanistan eller Nordjylland, så på den måde følte jeg mig godt rustet til jobbet. Men hver dag står vi over for nye problemstillinger og nye måder, man kan løse en opgave på. Så jeg har en fornemmelse af hele tiden at blive bedre til mit arbejde, og det er det, der gør det fedt at sætte sig bag rattet hver dag,” siger han. ■

EN ANDEN VERDEN

EKSTREME ÆRESKODEKSER

Det er meget vigtigt for soldater, at de ikke bliver svigtet af deres kammerater, når de skal i kamp, og derfor er der traditionelt i militæret ret strenge regler og krav til soldatens opførsel i krig. Nogen gange er soldatens æreskodeks dog kammet helt over.

VENDTE FRIVILLIGT TILBAGE TIL FANGELEJR

En britisk officers æresord er et ubrydeligt løfte. Sådan opfattede den britiske kaptajn Robert Campbell det i hvert fald. Under Første Verdenskrig blev han hårdt såret taget til fange af tyskerne i 1914 og endte i en fangelejr i Magdeburg. I 1917 lå hans mor for døden, og han anmodede den tyske kejser om at få orlov fra fangelejren for at nå at kunne se sin mor for sidste gang. Anmodningen overbeviste kejser Wilhelm, der gav den tyske lejrkommandant ordre om

at slippe Robert Campbell fri mod, at han gav sit æresord på at vende tilbage igen. Robert Campbell rejste igennem Holland til England, hvor han besøgte sin dødeligt syge mor. Han tog sit løfte til kejseren så alvorligt, at han en uge senere vendte tilbage til fangelejren i Magdeburg, og de britiske militære myndigheder forsøgte ikke at stoppe ham. Det overraskede tyskerne, at han rent faktisk kom tilbage igen. En anden regel, som Robert Campbell søgte at efterleve, var

den britiske officers forpligtelse til at forsøge flugt, når de var i fangelejr. Sammen med nogle andre fanger havde han brugt ni måneder på at grave en tunnel ud i friheden, og det lykkedes faktisk for Robert Campbell og nogle medfanger at stikke af gennem den underjordiske flugtvej, men tyskerne fangede dem igen, da de forsøgte at krydse grænsen til Holland. Robert Campbell måtte derefter sidde hele krigen ud i fangelejr. Ser man på tabstatistikkerne i

Første Verdenskrig, var det dog ikke en dårlig overlevelsesstrategi for officerer at være taget til fange af tyskerne. Dødsraten for britiske officerer i tysk fangenskab var betydeligt mindre end for soldater i krigstjeneste ved fronten. Det er dog næppe usandsynligt, at den ærekære Robert Campbell har tænkt på den måde, da han holdt sit ord og tog tilbage til fangelejren.

DU MÅ IKKE TABE DIT SKJOLD

En af de mest militariserede stater i verdenshistorien var den græske bystat Sparta (storhedstid 500-400 før Kristus), hvor drenge allerede fra syvårsalderen blev hærdet til at være soldater. Når spartanerne skulle i krig, sagde mødre eller koner til dem, at de enten skulle komme hjem med deres skjold eller på deres skjold – som sejrherre eller faldne. Men de måtte for alt i verden ikke komme hjem uden skjoldet eller tabe det under kamp. Soldater, der havde gjort dette, skulle bære en særlig dragt og blev

offentligt ydmyget, når de kom hjem. Spartanernes lidenskab for deres skjolde skyldtes deres kampformation – den græske falanks – der gerne skulle være en ubrydelig mur af skjolde med spyd strittende ud mellem åbningerne. En slap arm eller en kujonagtig eller udisciplineret soldat kunne ødelægge denne formation. Spartas mest kendte kamp er slaget ved Thermopylæ 480 f.Kr., hvor 300 spartanske elitesoldater holdt en enorm persisk hær stangen, men til sidst dræbte perserne dem alle, for-

di det lykkedes dem at omringe grækerne. Selv om spartanerne ved Thermopylæ kæmpede til døden, var dødsforagt faktisk ikke velset i den spartanske hær. Idealet var soldaten, der kæmpede, men stadig ønskede at være i live. Soldater, der gik bersærk, var ligeglade med, om de blev dræbt. Og soldater, der havde et iltert temperament, var problematiske, fordi de kunne ødelægge falanksen med overilede handlinger. Den gode soldat var ifølge spartanerne rolig og ikke særlig snakkesalig. På trods af sparta-

neres bestræbelser på at fremelske den perfekte kampsoldat blev Sparta aldrig mere end en lokal græsk stormagt. Et af problemerne var, at spartanerne på grund af deres grundige militære træning først måtte gifte sig sent, og inden de nåede den alder, var mange allerede blevet dræbt i deres lange krige mod andre græske bystater. De spartanske mænd fik simpelthen for få børn til at kunne sikre den næste generation af superkrigere.

SEPPUKU – DEN ÆREFULDE DØD

Når man taler ekstreme æreskodeks er det svært at overgå de japanske samurai, der kunne vælge at skære maven op på sig selv – udføre seppuku eller populært harakiri – og dermed ende deres liv på en ærefuld måde. Det drastiske ritual dukker for første gang op i historiske kilder i 1100-tallet. Seppukus oprindelige formål var at undgå en for samuraien ydmygende tilfangetagelse efter et tabt slag. Senere udviklede det sig også til at kunne være en måde at udtrykke sorg over en stor leders død, markere en personlig pro-

test eller være en straf for samurai, der havde svigtet deres leder. Konkret foregik seppuku som en stort anlagt ceremoni, hvor samuraien, der skulle udføre det, først læste et kort digt op. Derpå drak han lidt japansk brændevin – sake – og snittede så sin mave op og sluttede med at føre det korte sværd op ad for at sikre at såret var dødeligt. De fleste havde også en sekundant til stede – en kaishakunin – der, lige efter maven var skåret op, tildelte samuraien et dødbringende hug på halsen, som dog helst ikke skulle hugge hovedet

helt af. Seppuku var anset for så ærefuldt, at det var forbudt for personer i andre samfundslag at begå selvmord på denne måde. Bønder og tjenere måtte nøjes med at hænge sig, mens kvinder kunne foretage et "jigai" med en særlig kniv. I det 19. og 20. århundrede var der færre og færre tilfælde af seppuku, indtil det desværre under Anden Verdenskrig fik en voldsom opblomstring. Her findes der billedserier med officerer, der udfører det traditionelle seppuku, fordi det område, de skulle forsvare, var ved at falde i de allieredes hæn-

der. Også kamikaze-piloternes desperate angreb på amerikanske skibe var et andet eksempel på en ærefuld død. Et så ekstremt æreskodeks ligger langt fra det danske temperament, men der findes dog eksempler på danske soldater, der bevidst har valgt døden frem for overgivelse. Her er det mest kendte eksempel nok oberst Paludan-Müller, der i 1944 nægtede at overgive sig til Gestapo, men i stedet valgte at dø i en time-lang ildkamp efter at være blevet velsignet af den lokale præst.